

Bernard Cornwell

PRAPOR

Kronika Nathaniela Starbucka

PRAPOR

Bernard Cornwell

PRÁPORA

Kronika Nathaniela Starbucka

Přeložil Milan Dvořák

Vydal nakladatelství BB/ats, s.r.o. v roce 2014

Bořivojova 75, Praha 3

Copyright © 1995 by Bernard Cornwell

All rights reserved.

Z anglického originálu *Battle Flag*

(First published by HarperCollins Publishers, Great Britain, 1995)

přeložil © 2013 Milan Dvořák

Redakce textu: Dana Pačková

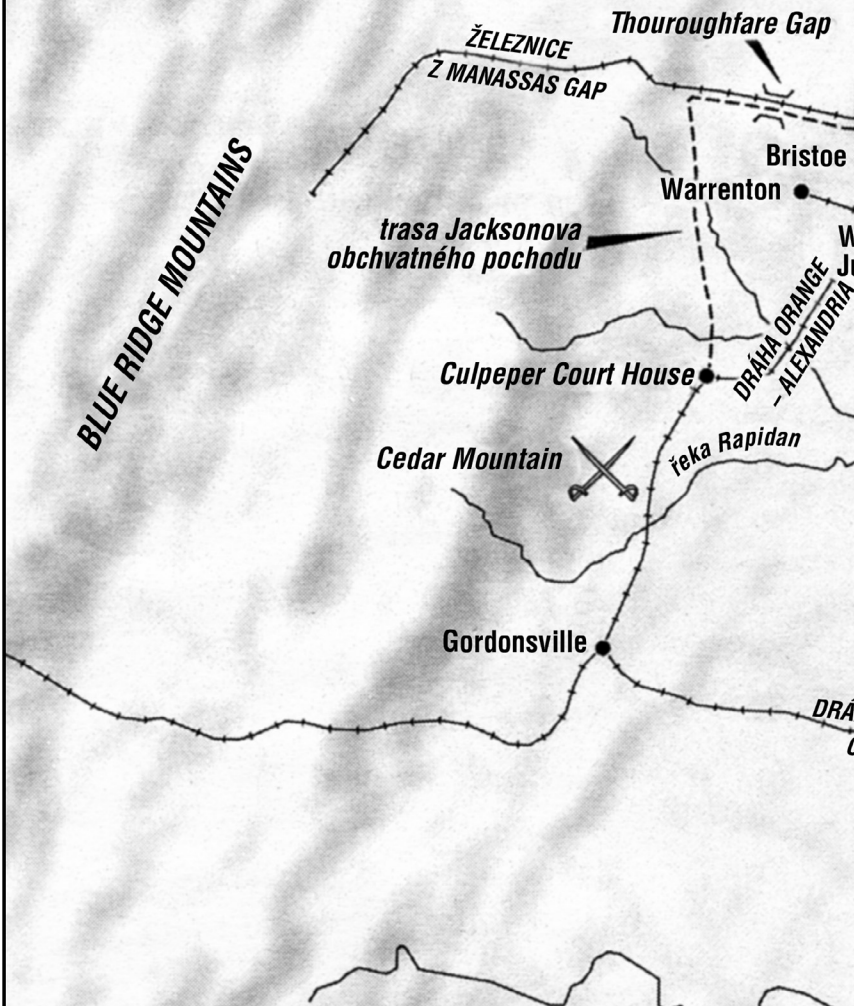
Jazyková korektura: Jan Řehoř

Grafická úprava obálky © 2013 Bohumil Fencel

První elektronické vydání v českém jazyce

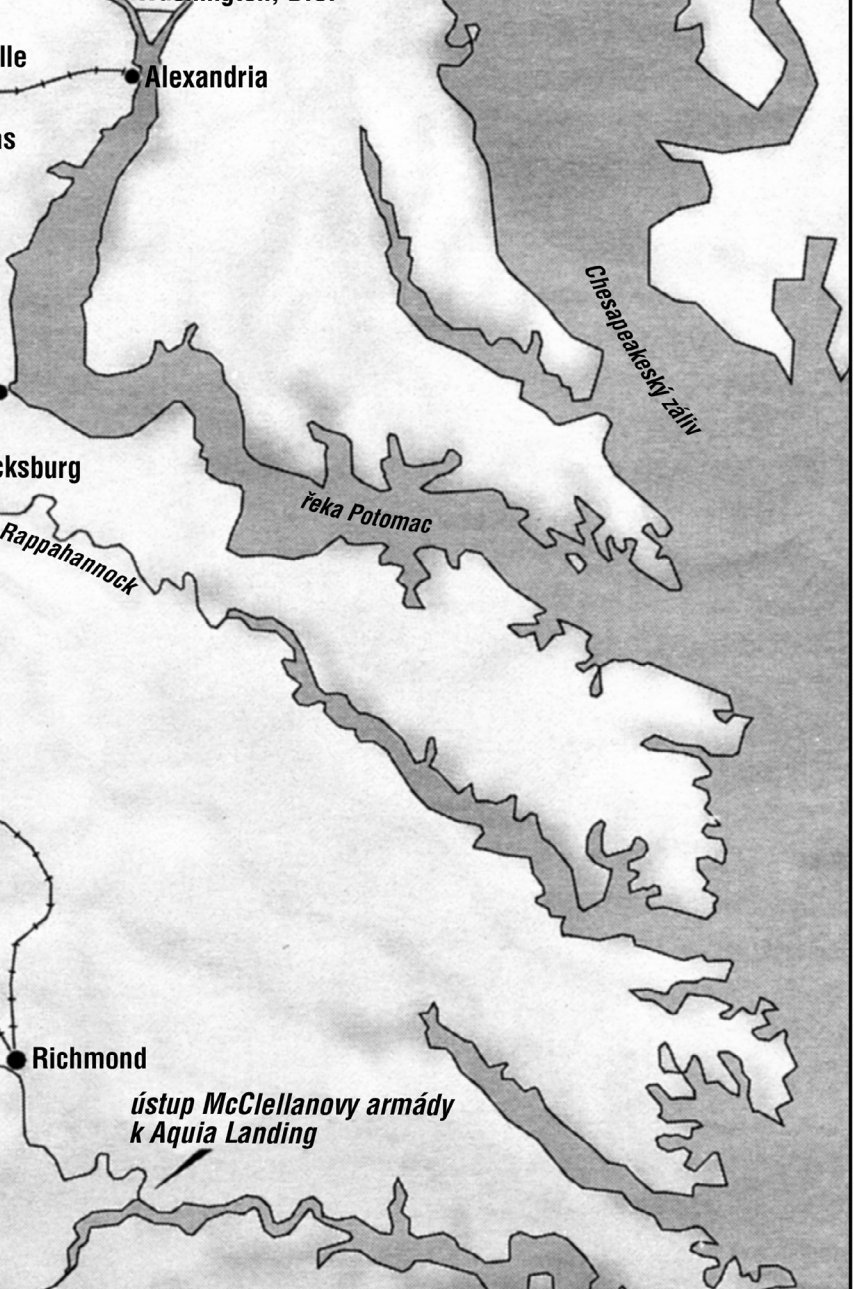
ISBN 9788074618802

Prapor věnuji s láskou svému otci

Tažení v souvislosti s druhou bitvou u Manassas, srpen 1862

0 20 mil

Alexandria

Chesapeacký záliv

Yorktown

řeka Potomac

Rappahannock

Richmond

ústup McClellanovy armády
k Aquia Landing

Část první

SVÉHO NOVÉHO VELÍČÍHO GENERÁLA kapitán Nathaniel Starbuck poprvé uviděl, když se Faulconerova legie brodila přes Rapidan. Thomas Jackson byl na severním břehu řeky a byl jako v transu, neboť seděl v sedle nehnutě, levou ruku vztyčenou do vzduchu a oči, modré a nevraživé, upřené do prázdných, pochmurných hlubin řeky. Jeho podmračená strnulost byla tak záhadná, že pochodující kolona uhnula ke vzdálenějšímu okraji brodu, aby nemusela procházet kolem muže, jehož postoj byl takovou předzvěstí smrti. Generálův fyzický vzhled byl stejně znepokojivý. Nosil zcuchaný plnovous, prostý kabát a špinavou čapku a jeho kůň vzbuzoval dojem, že měl už dávno skončit u koňského řezníka. Těžko se dalo věřit, že tohle je nejrozporupnější jižanský vojevůdce, kvůli kterému zažil Sever bezesné noci a nervózní dny, ale poručík Franklin Coffman, šestnáctiletý nováček u Faulconerovy legie, Starbucka ujišťoval, že ta prapodivně vyhlížející postava je vskutku slavný Stonewall Jackson. Profesor Thomas Jackson ho před časem učil. „Víte,“ svěřoval se poručík Starbuckovi, „já myslím, že generálové ve skutečnosti na výsledek bitev žádnéj vliv nemaj.“

„Tak mladej a už tak moudrej,“ utrousil Starbuck, kterému bylo dvaadvacet.

„Bitvy vyhrává mužstvo, ne generálové,“ řekl Coffman, aniž věnoval pozornost kapitánovu ironickému tónu. Měl za sebou roční výuku na Virginském vojenském institutu, kde mu Thomas Jackson bez valného výsledku přednášel dělostřelecké postupy a přírodní filozofii. Teď Coffman pohlédl na strnulou postavu sedící nepohnutě v nevzhledném sedle. „Nedovedu si představit starýho Krabici jako vojevůdce,“ vyslovil se přezíravě. „Ani v učebně si nedokázal udržet pořádek, což teprve v armádě.“

„Krabice?“ přeptal se Starbuck. Generál Jackson měl hodně přezdívek. Noviny mu říkaly Stonewall, pro vojáky to byl Starej Jack, nebo dokonce

Starej trhlej Jack a mnozí jeho bývalí studenti se o něm rádi zmiňovali jako o Tomu bláznovi Jackovi, ale tohle jméno bylo pro Starbucka nové.

„Má největší nohy na světě,“ vysvětlil poručík. „Fakt obrovský! A jediný boty, který mu kdy padly, byly jako krabice.“

„Ty seš úžasnej zdroj prospěšnejch informací, poručíku,“ pronesl nedbale Nathaniel. Legie byla od řeky dosud příliš daleko, než aby viděl generálovy nohy, ale v duchu si umínil, že si tu nevidanost musí prohlédnout, až se k Rapidanu konečně dostane. Legie se teď vůbec nepohybovala, protože mužstvo před nimi nechtělo vpochodovat rovnou do brodu, aniž by si předtím zulo roztrhaná bagančata. Trhlej Jack Stonewall Krabice Jackson byl známý tím, že takové odklady nesnáší, ale teď si zdržení, jak se zdálo, nevšimal, místo toho jen seděl, ruku ve vzduchu a zrak upřený na řeku, zatímco přímo před ním se kolona nahrnula a zastavila. Muži, kteří na překážku narazili, byli za vynucenou přestávku vděční, protože den byl úmorně horký, vzduch nehybný a vedro vlhké jako pára. „Řikal jsi, Coffmane, že generálové nejsou k ničemu?“ pobídl Starbuck svého nového podřízeného důstojníka.

„Když se nad tím zamyslíte, pane,“ prohlásil Coffman s mladickým zápalem, „tak opravdový generály, jaký maj Yankeejové, nemáme, a přece vyhráváme bitvy. Řek bych, že je to tím, že Jižan je neporazitelný.“

„A co Robert Lee?“ zeptal se kapitán. „To není opravdovej generál?“

„Lee je starej! Předpotopní,“ opáčil Coffman šokovaný tím, že Starbuck jméno nového velitele Severovirginské armády vůbec zmínil. „Musím mu bejt nejmíň pětapadesát.“

„Jackson není starej,“ upozornil Nathaniel. „Není mu ještě ani čtyřicet.“

„Ale je trhlej, pane, na mou duši. Říkali jsme mu Tom blázen.“

„Tak to musí bejt trhlej,“ utahoval si z poručíka Starbuck. „A proč teda vyhráváme bitvy, ačkoli máme trhlý generály, staříčké generály nebo nemáme vůbec žádný generály?“

„Protože Jižani maj bojování v krvi, pane. Opravdu maj.“ Coffman byl nadšený mladík odhodlaný stát se hrdinou. Otec mu zemřel na úbytě a zanechal matce čtyři nedospělé syny a dvě malé dcerky. Kvůli jeho smrti musel Franklin po prvním ročníku odejít z Virginského vojenského institutu, ale tenhle jeden rok vojenské přípravy ho vybavil bohatou zásobou válečnických teorií. „Seveřani,“ objasňoval Starbuckovi,

„maj krev rozředěnou. Na Severu je příliš přistěhovalců, pane, ale Jih má krev čistou, pane, opravdickou americkou krev.“

„Chceš říct, že Yankeejové jsou podřadná rasa?“

„To je uznávaný fakt, pane. Ztratili čistý rodokmen, pane.“

„Víš přece, Coffmane, že jsem Yankee, ne?“ optal se kapitán.

Poručík se rázem zatvářil zmateně, ale než stihl připadnout na nějakou odpověď, přerušil ho podplukovník Thaddeus Bird, velící důstojník Faulconerovy legie, který na svých dlouhých nohou přimaširoval od zadního voje zadrhnuvší se kolony. „Je to opravdu Jackson?“ položil otázku a upřel zrak přes řeku.

„Poručík mi právě sděluje, že se generál ve skutečnosti jmenuje Starej trhlej Tom blázen krabice Jackson, a je to vskutku ten člověk osobně,“ odpověděl Starbuck.

„Á, Coffman,“ pronesl Bird a shlédl na malého poručíka, jako by to byl kuriózní vzorek a předmět vědeckého zájmu. „Pamatuju, když jsi nebyl nic víc než písleke vstřebávající méně významné skvosty mé zářivé moudrosti.“ Než se stal vojákem, byl Bird řídicím učitelem ve Faulconer Court House, kde žila rodina Coffmanových.

„Poručík Coffman moudrost nepřestal vstřebávat,“ informoval podplukovníka slavnostně Starbuck, „a taky ji ovšem dávat dál, protože mě právě poučil, že my Yankeejové jsme plémě méněcenné, jelikož nám krev znehodnocuje, znečišťuje a ředí přistěhovalecká příměs.“

„Naprosto správně,“ pravil Bird energicky. Nato položil tenkou ruku Coffmanovi kolem droboučkých ramen. „Zde se začal odvíjet příběh, holátko Coffmanovic, jehož nejmírnější slovo by mohlo rozhárat duši tvou, zmrazit mladou krev tvou a donutit oči tvé jako hvězdy jasné vylézt z důlků,“ děl z ještě větší blízkosti ohromenému poručíkovi do ucha. „Víš, Coffmane, že ve stejném okamžiku, kdy přistane v Bostonu loď s přistěhovalci, vyšlou všechny rodiny z Beacon Hill své manželky do přístavu, aby se daly obtěžkat? Není to nepopíratelná pravda, Starbucku?“

„Ovšemže je, pane. A když loď připluje v neděli, vysílají i dcery.“

„Boston je město smilstva, Coffmane,“ pronesl přísně Bird a poodstoupil od poručíka, který na něho poulil oči, „a kdybych ti v tomhle truchlivém špatném světě měl dát jenom jedinou radu, tak aby ses mu vyhýbal. Střež se ho, Coffmane! Pohlížej na Boston, jak bys pohlížel na

Sodomu a Gomoru. Vyškrtni ho ze seznamu míst, která bys chtěl navštívit. Rozumíš mi, Coffmane?“

„Ano, pane,“ pravil poručík velmi vážně. Starbuck se při pohledu na obličej svého podřízeného zasmál. Coffman dorazil den předtím se skupinou odvedenců, kteří měli doplnit početní stavy po ztrátách u Gaine's Mill a Malvern Hill. Branci byli většinou vyštouráni ze zapadlých uliček Richmondu a Starbuckovi připadali jako parta vychrtlého, nezdravého a prohnaného vzhledu a pochybné spolehlivosti, ale Franklin Coffman byl stejně jako původní příslušníci legie dobrovolník z Faulconer County, plný nadšení pro jižanskou věc.

Plukovník Bird si přestal poručíka dobírat a zatahal Starbucka za rukáv. „Nate,“ řekl, „na slovíčko.“ Oba muži poodešli z cesty, překročili mělkou škarpu a vstoupili na louku, která byla po letní vlně veder povadlá a zahnědlá. Starbuck kulhal, ne proto, že by byl raněný, ale proto, že se mu podrážka pravé boty začínala trhat od svršku. „Je to ve mně?“ zeptal se Bird, když kráčeli po usychající trávě. „Začínám mít víc rozumu, anebo je to tím, že ti mladí horem pádem hloupnou? A tenhle hoch Coffmanů, to mi, prosím, věřte, býval chytřejší než většina drobečků, co jsem měl smůlu učit. Vzpomínám si, že teorii gerundií zvládl za jediné dopoledne.“

„Já si nejsem jist, že jsem si s nimi kdy poradil,“ odvětil Nathaniel.

„Není to tak těžké,“ prohlásil Bird. „Stačí si zapamatovat, že jsou to podstatná jména, která poskytují...“

„A taky bych neřek, že bych tu zatracenou věc kdy chtěl zvládnout,“ přerušil ho Starbuck.

„Tak si tedy hovějte v bahně své nevědomosti,“ pronesl vznešeně podplukovník. „Ale i vy budete muset na Coffmanovic kloučka dohlédnout. Strašně nerad bych jeho matce psal, že je mrtvý, a mám hrůzně tušení, že se s dost velkou pravděpodobností projeví jako pitomě statečný. Je jako štěně. Ohon vzhůru, ani kapka potu a plný nedočkavosti, kdy už si to rozdá s Yankeeji.“

„Dám na něho pozor, Datle.“

„Ale měl byste taky dávat pozor sám na sebe,“ prohodil Bird významně. Zastavil se a pohlédl mu do očí. „Šušká se to, jenom šušká, a ví Bůh, že šuškandu nerad dávám dál, ale tahle má nehezké názvuky. Swynyard se prý měl nechat slyšet, že příští bitvu nepřežijete.“

Starbuck se té předpovědi výsměšně zašklebil: „Swynyard je ožrala, a ne prorok.“ Stejně však pocítil záchvěv strachu. Byl už vojákem dost dlouho, aby se stal nezřízeně pověřčivým, a věštbu o vlastní smrti neslyší nikdo rád.

„Řekněme,“ ozval se Bird a vytáhl zpoza stužky na klobouku dva doutníky, „že se Swynyard rozhodl to zařídit.“

Starbuck na něho nevěřičně zazíral. „Zařídit mou smrt?“ optal se nakonec.

Podplukovník rozškrtl sirku a sklonil se k jejímu plamínku. „Podplukovník Swynyard,“ oznámil dramaticky, když se mu doutník řádně rozhořel, „je opilé prase, zvíře, šílenec s voskovou tváří, otrok svých pudů a zplozenec pekel, ale taky je to, Nate, tuze protřelý darebák, a když není zrovna pod parou, určitě si uvědomuje, že ztrácí přízeň našeho velkého a uctívaného vůdce, a proto se teď musí pokusit udělat něco, co by našeho ctihodného pána a vládce potěšilo. Zbavit ho vás.“ Poslední tři slova pronesl sveřepě.

Starbuck je odbyl smíchem: „Myslíte si, že mě Swynyard střelí do zad?“

Podplukovník mu podal zapálený doutník. „Nevím, jak vás zabije. Víím jen tolik, že by vás rád zabil. A že kdyby vás zabil, Faulconer bude rád. A podle toho, co víím, chystá se náš velevážený generál obdařit Swynyarda mastnou prémieí v hotovosti, když se mu podaří vás zabít. Tak se mějte na pozoru, Nate, anebo přejděte do jiného pluku.“

„Ne,“ řekl Starbuck okamžitě. Faulconerova legie je jeho domov. Je Bostoňan, Seveřan, cizinec v cizí zemi, který v legii nalezl útočiště před svým vyhnanstvím. Legie mu poskytla bezstarostnou přívětivost a houf přátel, a taková pouta příchylnosti jsou mnohem silnější než vzdálené nepřátelství Washingtona Faulconera. Tahle zášť se prohloubila, když Faulconerův syn Adam zběhl z jižanského vojska a postavil se po bok Yankeeům, z kteréhožto přeběhnutí obviňuje brigádní generál kapitána Starbucka. Toho ale nemůže ani velký rozdíl v hodnostech donutit, aby se vzdal boje proti muži, co založil legii a teď velí pěti plukům, mezi něž legie patří a které tvoří Faulconerovu brigádu. „Nemám zapotřebí utíkat,“ řekl Birdovi. „Faulconer nevydrží o nic déle než Swynyard. Faulconer je zbabělec a Swynyard ochlasta, a než skončí léto, Datle, budete velitelem brigády vy a já budu velet legii.“

Bird potěšeně zahučel: „Jste nenapravitelně domýšlivý, Nate. Vy! Velet legii! Představuju si, že major Hinton a desítka dalších vašich nadřízených může mít jiný názor.“

„Mají sice vyšší hodnosti než já, ale já jsem nejlepší.“

„Aha, pořád trpíte iluzí, že se v tomhle světě odměňuje za zásluhy? Řekl bych, že jste se tímhle názorem nakazil spolu se všemi ostatními nesmysly, co vám vtloukali do hlavy, když vás na Yale zároveň neučili, jak zvládat gerundium.“ Když se podplukovníkovi podařil takovýhle útok na Starbuckovu alma mater, zlomyslně se zasmál. Hlavou přitom trhal vpřed a vzad prapodivným šhubavým pohybem, jímž se vysvětlovala jeho přezdívka Datel. Starbuck se k jeho smíchu přidal, protože jako skoro všichni ostatní v legii měl velitele nesmírně rád. Pan řídící byl muž výstřední paličatý, dogmatický a jeden z nejhodnějších lidí na světě. Také se u něho projevil nečekaný talent pro vojenství. „Konečně se hýbeme,“ řekl a ukázal na strnulou kolonu, která se začala posouvat k brodu, kde bez pohnutí čekala osamělá a podivná Jacksonova postava na opelichaném koni. „Dlužíte mi dva dolary,“ poznamenal náhle, když vedl Starbucka zpět k silnici.

„Dva dolary!“

„Blíží se padesátiny majora Hintona. Poručík Pine mě ujišťuje, že dokáže sehnat kýtu, a já z našeho milovaného vůdce vydyndám nějaké to víno. Platíte za oslavu.“

„To je Hinton opravdu tak starý?“ zajímal se Starbuck

„Na mou duše je. A jestli se těch let dožijete vy, tak vám nepochybně za odměnu uspořádáme opileckou večeři. Máte dvě babky?“

„Ani dva centy,“ odušil Nate. Měl nějaké peníze v Richmondu, jenže to byla rezerva pro případ pohromy, a ne na bendění u kýty a vína.

„Já vám půjčím,“ vyslovil se Bird se zoufalým povzdechem. Většina důstojníků legie měla soukromé zdroje, ale podplukovník byl stejně jako Starbuck nucen žít z nevelkého služného důstojníka Konfederace.

Když se Starbuck s Birdem přiblížili na silnici, muži z roty H vstali, ale jeden z nově dorazivších branců zůstal roztažený na travnatém okraji cesty a stěžoval si, že už nedokáže odmaširovat ani krok. Odměnou mu byl kopanec do žeber od seržanta Truslowa. „Todle mi nemůže dělat!“ zaprotestoval muž a hrabal se stranou, aby poddůstojníkovi unikl.

Truslow ho popadl za kabátec a přitáhl si jeho obličej těsně k svému. „Poslouchej, ty hajzle zasraná, moh bych ti rozříznout ten tvůj zatracenej pupek, vytahat ti vodtud střeva a prodat je Yankeejům na krmení pro prasata, kdybych chtěl. A ne proto, že jsem seržant a ty vojín, ale proto, že jsem potvora chlap a ty až za ušima podělaná veš. A teď do prdele vztyk a pochodem v chod!“

„Jak upokojivá slova ten dobrý seržant pronáší,“ děl Bird, když přeskočil suchý příkop. Potáhl z doutníku. „Takže vás nedokážu přesvědčit, abyste přestoupil k jinému pluku, Nate?“

„Ne, pane.“

Datel truchlivě potřásl hlavou: „Myslím, že jste blázen, Nate, ale buďte proboha opatrný blázen. Z jakéhosi podivného důvodu by mě zarmoutilo, kdybych o vás přišel.“

„Vyrovnat!“ zařval Truslow.

„Budu si dávat pozor,“ přislíbil Starbuck a pokročil zpět ke své rotě. Jeho šestatřicet veteránů byli chlapi vyhublí, osmahlí a otrhaní. Boty se jim rozpadaly, šedé kabátce měli spravované záplatami z prosté hnědé látky a jejich vezdejší majetek se scvrkl na to, co může člověk nést zavěšené na šňůře, kterou má místo opasku, nebo zabalené v dece, kterou si přehodí přes rameno. Dvacet branců se v nových uniformách, nemotorných kožených bagančatech a se ztuha nacpanými spacáky křiklavě odlišovalo. Tváře měli bledé a ústí pušek neočouzená střelbou. Věděli, že tenhle pochod k severu přes ústřední okresy Virginie pravděpodobně znamená nadcházející bitvu, ale co ta bitva přinese, bylo záhadou, zatímco veteránům bylo až moc dobře známo, že boj, to bude jakot a krev a zranění a bolest a žízeň, ale možná také ukořistěné yankeeské dolary nebo pytlík opravdové kávy, sebraný zatuchající a červy prolezlé severánské mrtvole.

„Pochodem v chod!“ vykřikl Starbuck a zařadil se vedle poručíka Franklina Coffmana do čela roty.

„Uvidíte, jestli nemám pravdu, pane,“ řekl Coffman. „Starej trhlej Jack má nohy větší než tažnej kuň.“

Když Starbuck napochodoval do brodu, podíval se generálovi na nohy. Byly vskutku obrovské. Stejně tak Jacksonovy ruce. Ze všeho nejpodivuhodnější však bylo, proč velitel stále drží levou ruku ve vzduchu jako

školák, který se doprošuje, aby směl vyjít ze třídy. Kapitán se už chystal zeptat Coffmana na vysvětlení, když vtom ho generál vyvedl z míry upřeným pohledem, který odtrhl od řeky a soustředil na jeho rotu. „Coffmane!“ zavolal vysokým přeskakujícím hlasem. „Pojďte sem, hochu.“

Poručík vyklopýtal z brodu a téměř během dorazil k veliteli. „Pane?“

Jackson s rozčuchaným vousem svažtil v sedle tvář: „Pamatujete si mě, Coffmane?“

„Ano, pane, ovšemže pamatuju.“

Generál velice jemně spustil levačku, jako by se obával, že by prudkým pohybem mohl své paži ublížit. „Mrzelo mě, že jste musel z institutu předčasně odejít, Coffmane. Bylo to po absolvování prvního ročníku, ne?“

„Ano, pane, bylo, pane.“

„Protože vám umřel otec?“

„Ano, pane.“

„A vaše matka, Coffmane, té se daří dobře?“

„Je tomu tak, pane, ano, pane, děkuju vám, pane.“

„Ztráta blízkého člověka je hrozná rána, Coffmane,“ vyjádřil se velitel, pak zvolna uvolnil svou strnulou pozici a naklonil se k útlému světlovlasému poručíkovi, „zvlášť pro ty, kdo nejsou ve stavu milosti. Vy jste ve stavu milosti, Coffmane?“

Tázaný se zarděl, svažtil obličej a pak se mu podařilo přikývnout: „Ano, pane, myslím, že jsem, pane.“

Jackson se znovu napřímil, jako by měl v zádech pravítko, a levou ruku stejně pomalu, jako ji předtím spouštěl, opět zdvihl do výše. Pohledem přešel z Coffmana na vzdálený opar z horka. „Uvidíte, že pro vás bude hodně obtížné předstoupit před Stvořitele, jestliže si jeho milostí nejste jistý,“ řekl laskavým hlasem. „Proto studujte Písmo a odříkávejte modlitby, hochu.“

„Ano, pane, budu, pane,“ odvětil Coffman. Bezradně stál a nejistě čekal, jestli generál ještě něco pronese, ale Jackson vypadal, jako by znovu upadl do vytržení, a tak se poručík obrátil a odkráčel zpět na své místo vedle Starbucka. Legie pochodovala dál a on mlčel, zatímco cesta stoupala mezi pastvinami a roztroušenými lesíky a podél skrovných farem. Urazili dobré dvě míle, než své mlčení konečně přerušil. „Je to velkej muž,“ prohlásil, „no ne, pane? Není to velkej muž?“

„Tom blázen,“ popíchl ho Starbuck.

„Velkej muž, pane,“ pokáral ho Coffman.

„Když říkáš,“ odušil jeho velitel, i když o Jacksonovi věděl jen tolik, že Starej trhlej Jack má znamenitou pověst, že rád mašíruje a že když se Starej trhlej Jack pustí do pochodu, muži umírají. A oni teď mašírují, mašírují k severu, a směřovat na sever znamená jen jedinou věc. Že jsou před nimi Yankeeoové. Z čehož plyne, že brzy bude bitva a po bitvě pláň plná hrobů, a tentokrát, jestliže má Datel pravdu, bude mít Nathaniel nepřítele nejen před sebou, ale i za sebou. Pochodoval dál. Pitomec jdoucí do bitvy.

V Manassas Junction zastavil za řinčení vagonů, sykotu páry a cinkání zvonce na lokomotivě polední vlak. Mechanický hřmot překřičely hlasy seržantů pohánějících mužstvo z vozů na pruh hlíny mezi kolejemi a skladištěm. Vojáci seskakovali, byli rádi, že se vyprostili z nacpaných vagonů, a vzrušení, že jsou ve Virginii. V Manassas Junction nebyla fronta, jenže byla to součást vzbouřeneckého státu, a tak se rozhlíželi, jako by krajina byla stejně podivuhodná a zvláštní jako mlžným oparem zahalené kopce záhadného Japonska nebo dálného Kitaje.

Přijíždějící vojáci byli většinou sedmnácti- až osmnáctiletí chlapci původem z New Jersey a Wisconsinu, Maine a Illinois, Rhode Islandu a Vermontu. Byli to dobrovolníci, nově navlečení do uniforem a dychtící se zapojit do nejnovějšího útoku na Konfederaci. Holedbali se, že pověsí Jeffa Davise na jabloň, a chvástali se, jak pomašírují Richmondem a vystrnadí rebely z hnízd jako krysy ze sýpky. Byli mladí a nezničitelní, plní sebevědomí, ale také zkoprnělí z rozvrácenosti téhle zvláštní cílové stanice.

Neboť Manassas Junction nebylo žádné přívětivé místo. Před časem ho vydrancovali severaňští vojáci, znovu ho poničili ustupující konfederáti a pak spěšně opravili severaňští stavební dodavatelé, takže tu teď mezi vedlejšími kolejemi a plevelem zarostlými lukami stály akry nevzhledných skladišť z čerstvého dřeva, nacpaných děly, kolesnami, truhlíky s municí, polními kovárnami, sanitními vozíky a povozy trénu. Každou hodinu dorážel další materiál a zbraně, poněvadž zde bylo zásobovací středisko, které mělo dodávat výstroj a výzbroj pro letní tažení roku

1862, jež skoncuje se vzpourou a obnoví tak Spojené státy americké. Obrovská rozloha budov byla zastíněna všudypřítomným a protivným mastným dýmem vycházejícím z kováren, lokomotivních opraven a topenišť lokomotiv, přivázejících ve svém vleku nákladní vozy i osobní vagony.

Na nádraží čekali dva jízdní důstojníci, kteří zjevně vynaložili značné úsilí, aby se uvedli do úpravného stavu, neboť kabátce jejich uniforem byly bezvadně vykartáčované, holínky s ostruhami se jim blyštěly a kožené řemení měli naleštěné. Starší byl ve středním věku, plešatěl, měl příjemnou tvář a nakrátko zastřižené licousy. Jmenoval se Joseph Galloway a v ruce nervózně svíral klobouk s chocholem. Jeho společník byl muž mnohem mladší, hezký a světlomasý, měl do čtvrtce přistřižené vousy, široká ramena a otevřenou tvář vzbuzující důvěru. Na kabátě se mu vyjímal kapitánské prýmký.

Byli oba Virgiňané, ale bojovali za Sever. Joseph Galloway vlastnil pozemky hned u Manassas a jeho farma byla nyní zásobovací základnou a tábořištěm pluku severanské jízdy, naverbovaného výlučně z Jižanů loajálních vůči vládě ve Washingtonu. Většinu vojáků jeho jízdního pluku tvořili dobrovolníci ze států na pomezí, sporných území Marylandu a západních okresů Virginie, ale ve značném počtu tu byli i utečenci ze samotných států Konfederace. Galloway nepochyboval, že někteří z jeho mužů jsou uprchlíci před jižanskou justicí, ale většinu tvořili idealisté bojující za zachování Unie a major si kladl za úkol nabírat takové muže pro průzkum hluboko za rebelskými liniemi. Severaňští kavaleristé jsou schopní a stateční, ale virginským venkovem projíždějí jako cizinci, a proto jsou vyjukaní ve srovnání s bezostyšnými Jižany, kteří vědí, že v každé virginské vsi a na každé samotě se najdou přívrženci ochotní je ukrýt a nakrmit. Byl to Gallowayův nápad postavit pluk, který dokáže ujíždět vzbouřeneckým státem jako rodilí Jižané, ale ve Washingtonu podpořili jeho myšlenku pouze vlažně. Zformujte si pluk, řekli mu vládní ouřadové, a my se možná uráčíme ho využít, ale pouze když bude náležitě vybaven zbraněmi, koňmi a uniformami.

A právě proto major Galloway a Adam Faulconer teď čekali na pasažéra, který měl přicestovat poledním vlakem, jenž právě přisupěl do Manassas. Oba důstojníci jezdecktva si záplavou vzrušených vojáků kles-

tili cestu k poslednímu vozu soupravy, určenému pro cestující vznešenějšího postavení, než je pouhý kanonenfutr. Nosič spustil schůdky vagonu a dvě dámy, které se svými širokými krinolínami se jen stěží prodraly úzkými dveřmi vozu, za pomoci podané ruky sestoupily. Za nimi následovala skupina vyšších důstojníků se zastříženými kníry, vykartáčovanými uniformami a s tvářemi zrudlými horkým dnem i požíváním whisky, podávané železnicí. Jeden z nich, mladší než ostatní, se od houfce oddělil a křikl na ordonance rozkaz, aby přivedli koně. „Tak honem, koně pro generála!“ hulákal pobočník. Bílé slunečníky dam se líně pohupovaly v mlze tabákového dýmu nad shlukem tmavých vojenských klobouků.

Poslední muž, který z osobního vozu sestoupil na zem, byl štíhlý vysoký postarší civilista s bílými vlasy i plnovousem, tvrdýma očima a pohublým přísným obličejem. Měl vpadlé tváře, římský nos stejně pánovitý jako jeho pohled, černý redingot, cylindr a navzdory vedru až ke krku zapnutou vestu, přes níž visely dvě bílé stužky škapulíře. Nesl vínově červenou cestovní brašnu a ebenovou hůl, kterou užil k odstrčení černého sluhy, zvedajícího lodní kufry dam na ruční vozík. Bylo to gesto rázné a bezmyšlenkovité jako čin muže uvyklého autoritě.

„To je on,“ řekl Adam, když poznal duchovního, jehož kázání vyslechl v Bostonu těsně před začátkem války.

Major Galloway si prorazil davem cestu k bělovlasému muži. „Pane,“ zavolal na nově příbyvšího kazatele, „doktor Starbuck, pane?“

Reverend Elial Joseph Starbuck, doktor teologie, autor politických brožur a nejslavnější ze všech severanských abolicionistických kazatelů se na vítající zakabonil. „Vy musíte být Galloway a vy jste Faulconer? Dobrá! Moje brašna,“ vrazil bytelnou kabelu Adamovi do ruky, kterou ten napřahoval k potřesení.

„Doufám, pane, že jste měl příjemnou cestu,“ zajímal se Galloway, když vedl hosta k silnici.

„Byla postupně stále méně příjemná, Gallowayi, když jsem vjel na Jih. Nutí mne to k závěru, že inženýrství dosáhlo svého vrcholu v Nové Anglii a že čím dál dojede člověk od Bostonu, tím zažije větší nepohodlí.“ Reverend Starbuck pronesl tyto soudy hlasem školeným tak, aby dolehl do nejzazších koutů nejrozlehlejších kostelů a přednáškových síní v Americe.

„Jižanské koleje, musím říci, jsou nápadně hrbolaté. Nepochybně pokleslý produkt otrokářského zřízení. Očekává se ode mne, že na místo určení půjdu pěšky?“ položil otázku, když se náhle v půli cesty zastavil.

„Ne, pane, mám bryčku.“ Galloway už chtěl Adama požádat, aby vzal zavazadla, ale pak si uvědomil, že ten je příliš obtížen kazatelovou cestovní brašnou. „Hned ji povolám, není to daleko.“

Reverend Starbuck na něho mávl, ať jde, a obrátil svou pronikavou zvědavost ke skupině civilů čekajících, až bude z dorazivšího služebního vozu vyložena pošta. „Četl jste Spurzheimův spis o frenologii?“ otázal se Adama.

„Ne, pane,“ odpověděl Adam, překvapený nenadálou důtklivou otázkou.

„Věda nás může o mnohém poučit,“ zadeklamoval kazatel Starbuck, „když ovšem nezapomínáme, že její vývody jsou vždy schvalovány a zdokonalovány Bohem Všemohoucím. Se zájmem ale pozorují tyto důkazy pravdivosti Spurzheimovy práce,“ ukázal holí na čekající civily. „Novoangličan je obvykle vybaven ušlechtilé utvářeným čelem. Jsou u něho k vidění obrysy lebky, jež jsou příznakem inteligence, laskavosti, moudrosti a soudržnosti, ale zde na Jihu, i v těchto jeho horních oblastech, zaznamenávám, jak tvary lidských lebek prozrazují zvrácenost, rvavost, ničitelství pud a zjevný sklon ke kretenismu.“

Adama trýznivé svědomí a hluboce zakořeněné vlastenectví sice donutilo bojovat proti zemi otců, avšak zůstával rodným synem Virginie, a kritika severanského kazatele se ho dotkla. „Nebyl George Washington Jižan, pane?“ dotázal se upjatě.

Jenomže reverend Starbuck byl příliš ostrílený hašteřivec, než aby se dal dohnat k odvolání toho, co jednou řekl. „George Washington, mladý muži, pocházel stejně jako vy z venkovské šlechty. Moje úvahy se omezují výlučně na lid obecný. Táhleten generál, vidíte ho?“ ukázala hůl rezolutně, přičemž jen o vlásek minula seržanta od dělostřelectva, na ouřezkovitého důstojníka, který předtím jel s reverendem v osobním vagonu.

„Vidím, pane,“ pravil Adam a zadumal se, jaké charakteristiky se projevují ve tvaru generálovy lebky.

Ale kazatel Starbuck už téma frenologie opustil. „To je Pope,“ oznámil. „Během cesty byl tak laskav, že mi projevil úctu. Vskutku skvěle vyhlížející muž.“

Adam se se zájmem zahleděl na tohoto nového velitele severánské Virginské armády. Generál John Pope byl muž červenolící, se sebevědomým vzezřením, inteligentníma očima a huňatým plnovousem. Jestliže frenologie skutečně poskytuje přesné vodítko stran povahy člověka, pak jeho široké čelo a solidní hranatý zjev naznačují, že by opravdu mohl být spasitelem, jehož Sever celou dobu od truchlivého začátku války hledá. Vyznamenal se v bojích na Mississippi a teď ho přeložili na východ, aby uplatnil svá kouzla na nepoddajném virginském venkově, kde otrhaná rebelská vojska jednoho severánského generála za druhým nejprve ošálí a pak porazí.

„Pope má správné myšlenky,“ pokračoval reverend Starbuck nadšeně. „Nemá cenu být ke vzbouřencům laskavý. Neposlušnost si žádá trest a vzpurnost volá po odplatě. Otrokářský řád je třeba zdtit, Faulconere, a z jeho půdy udělat pustinu. Pope nezadrží svou ruku, o tom mě ujišťuje. Je pravým mužem pro dílo Boží.“ A generál Pope vskutku téměř ihned poté, co byl jmenován velitelem virginské armády, prohlásil, že dřívější politika ohleduplného zacházení s jižanskými civilisty končí. Od této chvíle si budou severánští vojáci vše, co potřebují, brát od obyvatelstva Jihu a každý Jižan, který by se proti rekvizicím postavil, bude potrestán. Reverend Elial Starbuck Popově horlivosti tleskal. „Jižan,“ poučoval Adama, „rozumí jediné řeči, hrubé síle. To je mluva, jíž užíval při utlačování černocho, a je to jazyk, jehož je teď třeba užít k jeho vlastnímu potlačení. Souhlasíte?“

„Myslím, pane,“ řekl Adam taktně, „že Sever musí dosáhnout vítězství velmi brzy.“

„Přesně tak, přesně tak,“ pravil reverend Starbuck, i když si nebyl jist, zda se mu dostalo souhlasu či nikoli. Rozhodně si přitakání zaslouží, protože budoucnost jak Adamova, tak Gallowayovy jízdy závisí na štedrosti kazatele Starbucka. Adam byl bez groše, když zběhl z Jihu, ale měl štěstí, že znal reverendova nejstaršího syna Jamese Starbucka, a právě ten ho informoval o Gallowayově jezdeckém pluku a navrhl svému proslulému otci, že by mohl Adamovi poskytnout finanční prostředky na vše nezbytné ke vstupu do oné jednotky.

Reverend doktor Starbuck poskytl peníze s nejvyšší ochotou. Sám byl příliš starý, aby se do bojů zapojil, avšak zase natolik zanícený, než aby se

o ně nezajímal, a přitom musel bezmocně přihlížet, jak Severňany ve Virginii stíhá porážka za porážkou. Neúspěchy ho pohnuly, aby z vlastních peněz i z prostředků své církve přispíval na nábor, výzbroj a výstroj massachusettských pluků, které však velení před jeho očima vedlo k pohromám. Jiní, duchem menší se svého úsilí vzdávají, ale kazatelův zápal katastrofy jen rozněcuje, a proto když se naskytlá příležitost přispět k ustavení Gallowayovy jízdy, bez meškání souhlasil. Podpoří nejen Adama, nýbrž věnuje pluku zbraně a střelivo v hodnotě patnácti tisíc dolarů. Nejsou to jeho vlastní peníze, vybrali je mezi sebou bohabojní novoangličtí abolicionisté. „V minulosti,“ řekl Gallowayovi a Adamovi, když jeli v bryčce z Manassas k západu, „jsme takové dobročinné dary využívali pro svou práci na Jihu – rozdávali jsme traktáty, zřizovali nedělní školy pro černochoy a samozřejmě prováděli vyšetřování zlořádů otrokářství. Ale teď, když jsme od těchto činností odříznuti, potřebují naše církevní obce pro své výdaje nové cíle.“

„Určitě je třeba hodně vydat na péči o uprchlé otroky?“ dotázal se Adam, ale zároveň zadoufal, že svou řečí kazatele neodradí od financování Gallowaye i sebe sama.

„O přeběhlíky je hojně postaráno. Hojně!“ Reverendův nesouhlasný tón naznačil, že si otroci, kterým se podařilo uprchnout na Sever, žijí spíše jako v bavlnci, než že by živořili v nehygienických podmínkách provizorních táborů. „Potřebujeme zasadit úder kořenu otrokářství, ne opečovávat pár uchřadlých lístků z jeho nejvyšších větví.“ Adam, který v jeho slovech zachytil hněv, začínal mít tušení, že kazateli Elialu Starbuckovi jde daleko více o potrestání otrokářů než o samotné osvobození otroků.

Bryčka se z New Marketu vyšplhala na nízké návrší, projela mezi hlubokými lesy a pak sjela dolů k warrentonské silnici. Kočírující major Galloway zároveň ukazoval význačná místa, která nabyla proslulosti díky bitvě, jež byla právě v této krajině vybojována v létě předchozího roku. Byla tu zřícenina domu, kde za dělostřelecké palby zahynula vdova po lékaři Henrym, a támhle Matthewsův dům, který posloužil jako lazaret. Když bryčka vyrazila od hlavní silnice po sudleyské cestě k severu, ukázal, kde z druhého břehu řeky vyšel severňanský boční útok, ale za řeči si uvědomil, že bostonský kazatel neprojevuje ve svých reakcích žádné nadšení. Reverend doktor Starbuck nestál o prohlídku s výkladem na

místě, kde Sever utrpěl první porážku. Chtěl slyšet pouze přísliby vítězství, a tak konverzace uvázla a Galloway jen mlčky stočil bryčku na cestu vedoucí k farmě, již zdědil po otci.

Major Galloway, dobrosrdečný člověk, pociťoval v blízkosti proslulého abolitionisty nervozitu, a ulevilo se mu, když kazatel oznámil, že nemá v úmyslu zůstat na pohodlné farmě přes noc, nýbrž chce večerním vlakem pokračovat k jihu do Culpeper Court House. „Laskavě mě pozval můj přítel Banks,“ řekl a myslel generála Nathaniela Bankse, jenž kdysi býval guvernérem Massachusetts, ale teď se stal unijním vojevůdcem, který se domníval, že návštěva starého přítele povzbudí upadajícího ducha jeho vojáků. Pozvání rozhodně vykonalo divy pro ducha kazatelova. Reverend se v Bostonu jen marně probíral válečnými zprávami z novin a dopisů, ale nyní se bude moci na vlastní oči přesvědčit, co se to vlastně ve Virginii děje, za kterýmžto účelem si zařídil uvolnění z kazatelny na celý srpen. Zaníceně se modlil, ať měsíc stačí, aby se stal prvním severanským knězem, který bude hlásat evangelium z kazatelny v Richmondu.

Než však dorazí k Banksovi, přivolil k tomuto setkání s majorem Gallowayem a jeho muži. Promluvil k pluku na louce za domem a vyzval mužstvo, aby vybojovalo dobrý boj, ale z jeho úsečného vyjadřování bylo zjevné, že má naspěch, aby záležitost vyřídil a pokračoval v cestě. Major Galloway taktně zanechal plánu na ukázkou boje se šavlí a odvedl místo toho hosta k farmářskému domu, což byla impozantní budova stíněná mohutnými duby a vroubená širokými trávníky. „Můj otec se úspěšně uplatnil jako právník,“ vysvětlil luxusnost domu.

„Také majitel otroků?“ položil kazatel tvrdou otázku a ukázal ebenovou holí na maličké chaloupky stojící na sever od domu.

„Všechny ty lidi jsem propustil,“ odvětil Galloway spěšně. „Kdybych je prodal, pane,“ pokračoval, „nepotřeboval bych žebrotit o peníze na pluk. Na farmu jsem uvalil hypotéku, abych získal peníze, pane, a všechny peníze jsem vydal za nákup koní a zbraní, které jste právě viděl, ale upřímně řečeno, pane, už mi žádné zdroje nezbyly. Ožebračil jsem se pro věc svobody.“

„Pro kteroužto věc musíme všichni být připraveni trpět, Gallowayi,“ zvolal reverend Starbuck kráčející za majorem na verandu a do vstupní haly. V domě se rozléhala ozvěna jako v prázdné budově, již také málem

byl, neboť Galloway až na několik naprosto nezbytných kusů nábytku odeslal všechny své knihy, obrazy, závěsy a obrazy k uskladnění na Sever, aby se mu povstalečtí sousedé nemohli za to, ke které straně se připojil, pomstít ukradením cenných věcí. A jestli je neukradnou sousedé, vysvětlil, ukradne je jeho vlastní bratr. „Můj bratr bohužel bojuje za Jižany,“ sdělil duchovnímu, „a nic si nepřeje víc než vzít mi tenhle dům a všechno, co je v něm.“ Na okamžik se odmlčel. „Není nic smutnějšího, že, pane, než když příslušníci rodiny bojují na opačných stranách.“ Reverend Starbuck místo odpovědi nevraživě zavrčel a ten podrážděný zvuk měl majoru Gallowayovi být varováním, aby v rozhovoru nepokračoval, jenomže major byl muž bezelstný. „Mám pravdu, pane,“ optal se, „když se domnívám, že máte syna, který bojuje na straně rebelů?“

„O žádné takové osobě mi není nic známo,“ opáčil kazatel se zjevně ztuhlým výrazem.

„Ale Nate přece...“ začal Adam, avšak byl ihned zuřivě přerušen.

„Žádného syna jménem Nathaniel nemám,“ štěkl kazatel. „Žádná osoba jménem Nathaniel Starbuck mi není povědomá. Je zatracen, je vyobcován nejen z mé rodiny, ale i z milující obce Kristovy! Je to vyvrhel!“ Toto poslední prokletí zahřměl hlasem, který by i proti mocnému větru dolehl půl míle daleko.

Galloway pochopil, že se zachoval netaktně, a tak spěšně a bez souvislosti převedl hovor zpět na dům a jeho vybavení a došel mezitím ke dveřím do knihovny, kde čekal vysoký robustní kapitán. Měl ochotný úsměv a uspěchaně přívětivé způsoby. „Dovolte, abych vám představil svého zástupce,“ řekl major kazateli. „Kapitán William Blythe.“

„Moc mě těší, reverende,“ podal Blythe ruku.

„Kapitán Blythe byl před válkou obchodníkem s koňmi,“ pravil Galloway.

„Tos panu faráři neměl říkat, Joe!“ pronesl Blythe s úsměvem. „Každý ví, že my koňský handlíři jsme ti nejprohnanější šizuňkové, krucinál. Ale Pámbu je mi svědkem, pane,“ obrátil se zpět k duchovnímu, „že jsem se snažil bejt natolik poctivým obchodníkem, jak to jen křesťan dokáže.“

„To rád slyším,“ děl reverend Starbuck koženě.

„Sto centů do poctivého dolaru, pane, tak jsem to vždycky dělal,“ prohlásil Blythe rozjařeně. „A jestli jsem někdy někoho natáh, tak nikdá úmyslně. A ještě jedno vám povím, pane,“ ztišil důvěrně hlas. „Když

někdy chtěl koně člověk duchovního stavu, tak jsem kašlal na zisk a někdy i pořádně slevil z původní ceny. Sám, to musím s lítostí přiznat, pane, jsem do kostela nikdy nechodil. Ale můj tatík dycinky tvrdil, že ani džber plnej modliteb eště nikomu neuškodil, a moje milá mamka, Bůh žehnej její drahý duši, si na kostelní podlaze jaksepatří otláčila kolena a určitě by ráda slyšela vaši řeč, pane, poněvač všichni říkaj, že vaše kázání jsou mohutný!“

Zdalo se, že reverend Starbuck je Blytheovým přímým a přátelským jednáním potěšen, potěšen natolik, že nedal najevo ani náznak znechucení, když mu urostlý kapitán položil paži kolem ramen, aby ho zavedl do vypleněné knihovny. „Říkáte, že do kostela nechodíte,“ zajímal se kazatel, „ale věřím, že jste spasen, kapitáne?“

Blythe uvolnil sevření, aby k němu mohl obrátit ohromenou tvář. „Dobřela omytej v krvi Beránkově, reverende,“ pravil hlasem, z nějž zaznívala šokovanost, že ho někdo mohl pokládat za pohana. „Jsem vlastně jaksepatří nasáklej tou drahocennou krví, pane. Postarala se o to moje milá mamka, než umřela, chvála Pánu, ať Bůh dá její duši lehký spočinutí.“

„A schválila by vaše matka, kapitáne, na jakou stranu jste se v téhle válce postavil?“ otázal se reverend Starbuck.

Kapitán William Blythe sraštil tvář, aby dal najevo upřímnost. „Moje drahá matka, Bůh žehnej její prostý duši, pane, dycky říkala, že negerská duše je v očích Božích stejná jako duše každého bělocha, samozřejmě pokud ten negr je křesťan. Až přijde náš čas a pudem do nebe, povídala, budem všichni bílý jako sníh, i ten nejčernější negr, buď pochválen Bůh za svou dobrotu,“ pozvedl kapitán zraky ke stropu a pak přes hlavu nic netušícího kazatele zuřivě mrkl na majora Gallowaye.

Major přerušil podvelitelovo pochlebování tím, že hosta usadil ke stolu v knihovně, na němž se vršily účetní knihy. Galloway, Adam a Blythe si sedli naproti a major popsal své smělé záměry s jízdním plukem – jak budou jezdit po jižanských stezkách s jistotou a znalostí terénu, jíž se žádný severanský jezdec nikdy nemůže vyrovnat. Mluvil skromně, zdůrazňoval, jak armáda potřebuje dobrý průzkum a on si klade za cíl vybudovat vysoce ukázněný kavaleristický pluk, ale bylo zjevné, že jeho slova jsou pro bostonského kazatele zklamáním. Reve-

rend Starbuck chtěl okamžité výsledky a dramatická vítězství a první, kdo toto jeho přání vycítil, byl bombasticky hovořící William Blythe. Vstoupil do hovoru s uchechtnutím. „Musíte majorovi odpustit, reverende,“ prohlásil, „že o nás nechce mluvit moc rozmáchle, ale pravda je taková, že Jeffu Davisovi zkroutíme oháňku, pak mu ji opaříme, až mu z ní sleze kůže, a ať visím, jestli mu ji nakonec neušmikneme! Ujišťuju vás, reverende, že donutíme rebely skučet a vy to skučení uslyšíte až do Bostonu. Není to tak, majore?“

Galloway vypadal pouze překvapeně a Adam upíral oči na poškrábanou svrchní desku stolu, ale pastora Starbucka vývody, které vyplývaly z Blytheova příslibu, potěšily. „Máte konkrétní plány?“ dotázal se dychtivě.

Blythe se na okamžik zatvářil šokovaně. „Konkrétně to rozvádět nemůžeme, pane, to by od nás bylo pořádně nevojácký, ale rozhodně vás ujišťuju, reverende, že v nadcházejících tejdnech to nebude Jeb Stuart, o kom se dočtete v bostonskejš novínách. Ne, pane, bude to major Joseph Galloway a jeho udatnej pluk! Není to pravda, Joe?“

Z míry vyvedený Galloway přikývl: „Určitě se ze všech sil vynasnažíme.“ „Jenomže nedokážem udělat nic, pane,“ naklonil se Blythe se smrtelným výrazem kupředu, „když nebudem mít střelný zbraně, šavle a koně. Jak dycky říkávala moje svatá matka, pane, sliby ani jedno břicho nenaplněj. Musí se k nim přidat kupa pilný práce a pytel peněz, když chcete nacpat jižanskejšm hochům břicha. A pane, věřte mi, pane, že mě bolí, že mě moc bolí, jak takový báječný jižanský vlastenci zůstávají kvůli pár dolarům nečinný.“

„Ale co s těmi penězi budete dělat?“ chtěl vědět reverend Starbuck.

„Co bysme nedokázali?“ položil si otázku Blythe. „Když při nás bude Bůh, reverende, dokážem obrátit Jih nohama vzhůru a naruby. Víte, pane, neměl bych vám to říkat, ale předpokládám, že dokážete držet jazyk za zubama, a tak to risknu. Mám nahoře ve svém pokoji mapu Richmondu. A na co by takovej chlap jako já potřeboval mapu Richmondu? No, já vám to, pane, nepovim, protože to by ode mě bylo pořádně nevojácký, ale řek bych, že takovej chytrejš člověk jako vy si dokáže domyslet, kterým koncem had kouše.“

Adam vzhlédl ohromený náznakem, že pluk má v plánu provést výpad do rebelského hlavního města, a Galloway vypadal, že se to chystá roz-

hodně dementovat, ale reverenda Starbucka Blytheův příslibený úder chytil. „Vyzáíte do Richmondu?“ zeptal se ho.

„To je to město, pane, ta peleš lotrovská a hnízdo hadí. Kéž bych vám dokázal povědět, jak po tom místě toužím, pane. Ale s pomocí Boží ho rozkotáme a spálíme a nově postavíme čistý.“

Teď mluvil koňský handlíř řečí, jakou reverend Starbuck toužil slyšet. Bostonský kazatel chtěl přísliby pokoření rebelů a oslnivých vítězství Unie, chrabrých činů, které se vyrovnají opovážlivým úspěchům rebela Jeba Stuarta. Nebyl zvědav na zmínky o trpělivém průzkumu nebo o věrně vykonávaných povinnostech, nýbrž na bezuzdné sliby severánských triumfů, takže sebevětší rozvážnost majora Gallowaye ho nemohla přesvědčit, že Blytheovo holedbání je přehnané. Reverend Starbuck slyšel, co toužil slyšet, a aby to proměnil ve skutečnost, vytáhl z vnitřní kapsy redingotu šek, vypůjčil si od majora pero a kalamář a náležitě slavnostně ho vyplnil a podepsal.

„Budiž chvála Pánu,“ děl William Blythe, když byl šek podepsán.

„Vskutku budiž,“ podpořil ho kazatel zbožně a postrčil doklad přes stůl ke Gallowayovi. „Tyhle peníze pocházejí, majore, od konsorcia novoanglických abolicionistických náboženských obcí. Představují těžce vydělané dolary prostých čestných pracujících lidí věnované s radostí na svatou věc. Využijte je dobře.“

„Vynasnažíme se ze všech sil, pane,“ řekl Galloway a pak na okamžik umkl, když spatřil šek. Nebyl na patnáct tisíc dolarů, které očekával, ale na dvacet. Blytheův řečnický výkon dokázal malý zázrak. „A děkujeme, pane,“ svedl říci major.

„A na oplátku žádám jen jedinou věc,“ pravil kazatel.

„Cokoli, pane!“ vyslovil se Blythe a rozpráhl své velké ruce, jako by chtěl pojmout do náručí celý svět. „Cokoli, ať je to, co chce!“

Kněz upřel zrak na zeď nad širokými dveřmi do zahrady, kde jedinou zbývající výzdobu místnosti tvořila naleštěná žerď, zakončená hrotem kopí a vybledlým kavaleristickým praporcem. „Prapor,“ řekl, „je pro vojáka důležitý, že?“

„Je, pane,“ odpověděl Galloway. Malá korouhev nade dveřmi byla zástavou, kterou nosíval za mexické války.

„Dalo by se říct posvátnej,“ dodal Blythe.

„Pak bych si kladl za čest, kdybyste mi dodali nějaký rebelský prapor,“ vyjádřil se duchovní, „který bych mohl vystavit v Bostonu jako důkaz, že naše dary konají dílo Boží.“

„Ten prapor vám opatříme,“ přislíbil neprodleně Blythe. „Vezmu si to na starost, abyste ho dostal. Kdy se vrátíte do Bostonu, pane?“

„Koncem měsíce, kapitáne.“

„Nepojedete s prázdnýma rukama, pane, jako že se Billy Blythe jmenuju. Slibuju vám při hrobě své drahý matky, pane, že svůj rebelskej bojovej prapor budete mít.“

Galloway potřásl hlavou, ale kazatel jeho gesto neviděl. Viděl jen, jak bojový prapor nenáviděného nepřítele visí na kněžišti kostela jakožto předmět jeho opovržení. Odstrčil židli od stolu a pohlédl na své hodinky na řetízku. „Musím zpátky na nádraží,“ oznámil.

„Adam vás odveze, pane,“ odvětil Galloway. Počkal, až reverend odejde, a pak smutně zavrtěl hlavou: „Hodně jsi toho nasliboval, Billy.“

„Však bylo taky v sázce hodně peněz,“ řekl Blythe bezstarostně, „a mně sakra slibovat nikdy nevadilo.“

Major přešel k otevřeným dveřím do zahrady a vyhlédl na sluncem vybledlý trávník. „Nezáleží mi na tom, jestli chlap dává sliby, Billy, ale rozhodně mi záleží na tom, aby je dodržoval.“

„Já své sliby dycky držím, to teda určitě, totiž držím je v mysli, zatímco dumám, jak je porušit,“ zasmál se Blythe. „Chceš mě snad kárat, že jsem ti opatřil peníze? Krucinál, Joe, zbožnosti si užiju dost od mladýho Faulconera.“

„Adam je dobrý člověk.“

„Však já neříkám, že není, říkám jen, že je kurevsky zbožnej, a ví sám Bůh, proč jsi ho jmenoval kapitánem.“

„Protože je to dobrý člověk,“ prohlásil pevně Galloway, „a protože jeho rodina je ve Virginii proslulá a protože ho mám rád. A tebe mám taky rád, Billy, ale ne, když se s Adamem pořád hádáš. A teď by ses asi měl dát do práce. Musíš ukořistit prapor.“

Blythe se na tu povinnost zatvářil opovržlivě: „Musím? Zatraceně. Červený, modrý a bílý látky je plno, tak akorát dáme tvejm domácím negrům za úkol rebelskej prapor zčerstva spíchnout.“

Galloway povzdechl: „Jsou to moji sluhové, Billy, sluhové.“

„Ale pořád negři, no né? A ta holka se umí ohánět jehlou, že? A reverend nic nepozná. Ona nám může prapor udělat, já ho trochu potrhám a ušpiním a ten starej pitoma si bude myslet, že jsme ho vyškubli z rukou samotnému Jeffu Davisovi,“ zazubil se Blythe svému nápadu a zvedl šek. Uzněle hvízdal. „Řek bych, že jsem vám vydyndal pěkněj vejvar, Joe.“

„Taky bych řek. Takže teď jdi a utrácej ho, Billy.“ Galloway potřeboval vybavit Adamovy vojáky koňmi a většinu mužstva šavlemi a palnými zbraněmi. Teď ale bude díky abolicionistům reverenda Starbucka jeho kavaleristický pluk vybaven výzbrojí, výstrojí i jízdními zvířaty stejně dobře jako kterákoli jiná podobná jednotka severanské armády.

„Půlku vynalož na koně a půlku na zbraně a postroje,“ navrhl major.

„Koně jsou drahý, Joe,“ upozornil Blythe. „Teď za války jsou těžko k sehnání.“

„Však jsi obchodník s koňmi, Billy, tak běž a vykonej nějaký handlírský zázrak. Ledaže bys chtěl, abych tím pověřil Adama. Chce si své koně nakoupit sám.“

„Práci pro chlapa nikdy nesvěřuj klukovi, Joe,“ zamítl to Blythe. Přiložil si kazatelův šek ke rtům a uštědřil mu okázalý polibek. „Dobrořečme Pánu,“ pravil Billy Blythe. „Dobrořečme jeho svatému jménu. Amen.“

Faulconerova legie se utábořila jen pár mil na sever od řeky, kde vojáci poprvé spatřili hroživou postavu svého nového velícího generála. Nikdo v legii nevěděl, kde jsou, kam směřují a proč tam pochodují, ale projíždějící major od dělostřelectva, který byl veteránem Jacksonových tažení, řekl, že to je obvyklý způsob Starého Jacka. „Že jste dorazili na místo, to se dovíte ve stejnou chvíli jako nepřítel a ani o chvíli dřív,“ ujistil je a vyprosil si kbelík vody pro svého koně.

Štáb brigády si postavil stany, ale z pluků se žádný s takovým přepychem neobtěžoval. Faulconerova legie začínala válku s třemi plnými vozy stanů, ale teď jí zbývaly jen dva kusy, oba vyhrazené pro doktora Dansonu. Mužstvo si zvyklo stavět přístřešky z větví a proutí, ovšem v teplém večeru nikdo žádnou ochranu před vodou nepotřeboval. Pracovní družstva opatřila dříví na táborové ohně a ostatní zatím nosili vodu z míli vzdáleného potoka. Někteří muži se posadili, spustili bosé nohy do proudu a snažili se opláchnout puchýře a krev z celodenního

pochodu. Čtyři chlapíci z trestného družstva legie napájeli tažné koně, kteří se zapřahali do muničních vozů, a pak pochodovali po tábořišti s kusy čerstvě poražených kmenů na ramenou. Klopýtali pod jejich vahou, ale museli kolem linií legie vykonat deset koleček, která představovala trest pro tento večer. „Co udělali?“ zeptal se Starbucka poručík Coffman. Kapitán vzhledl k bědnému průvodu. „Lem Pierce se opil, Matthews prodal patrony za pintu whisky a Evans vyhrožoval, že uhodí kapitána Medlicotta.“

„Škoda, že to neudělal,“ vmísil se do hovoru seržant Truslow. Daniel Medlicott býval ve Faulconer Court House mlynářem a vysloužil si tam pověst držgrešle, ale při jarních volbách polních důstojníků rozdal dost slibů a whisky, aby postoupil ze seržanta na kapitána.

„A co udělal Trent, nevím,“ dokončil Starbuck.

„Abram Trent je prostě hajzl zasraná,“ řekl Coffmanovi Truslow. „Ukrad jídlo vrchnímu seržantovi Tolliverovi, ale za to trestanej nejní. Potrestanej, hochu, byl za to, že se dal chytit.“

„Nasloucháš evangeliu podle svatého seržanta Thomase Truslowa,“ poučil poručíka Nathaniel. „Pokradeš vše, co se pokrásti dá, avšak chytiti se nedáš,“ zazubil se. Hned nato však zasykl bolestí, když se píchl do palce jehlou. Namáhavě se pokoušel přišít podrážku své pravé holínky zpět ke svršku, ke kterémužto úkolu si vypůjčil jednu ze tří drahocenných jehel, jež měla rota v majetku.

Seržant Truslow, sedící na opačné straně ohně než oba důstojníci, se snaze svého kapitána posmíval: „Seš nemožnej švec.“

„Nikdy jsem nepředstíral, že bych nebyl.“

„Dyť tu zatracenou jehlu zlámeš, jestli na ni budeš takhle tlačit.“

„Chceš to udělat ty?“ popíchl ho Nate a práci jen zpola dokončenou mu podal.

„Ne, do prdele. Nejsm placenej za látání tvejch křampů.“

„Tak kurva mlč,“ vyzval ho Starbuck snažící se provléknout jehlu jednou z dírek po bývalých stezích v podrážce.

„Stejně se ti hned ráno zase utrhne,“ řekl Truslow po chvíli mlčení.

„Neutrhně, když to udělám pořádně.“

„Nemáš šanci,“ trval na svém seržant. Ulomil kus tabáku a napěchoval si ho za tvář. „Musíš tu nit překrejt, rozumíš, aby se nedřela vo cestu.“

„Vždyť to dělám.“

„Ale neděleš, akorát tu čochtu patláš dohromady. Slepej bez prstů by to dělal líp než ty.“

Poručík Coffman naslouchal rozhovoru nervózně. Řekli mu, že kapitán a seržant jsou kamarádi – že jsou vlastně přátelé už od chvíle, kdy byl Yankee Starbuck vyslán, aby Truslowa, který Yankeee nenáviděl, přemluvil, ať opustí svou vysokohorskou farmu a vstoupí do Faulconerovy legie –, ale Coffmanovi připadalo tohle přátelství podivné, když se projevovalo v takovém vzájemném opovržení. Seržant, ze kterého šel strach, se teď obrátil k nervóznímu poručíkovi. „Pořádněj důstojník,“ sdělil mu, „by měl na šití černouše.“

„Pořádněj důstojník,“ vyjádřil se Starbuck, „by ti vykop ty zkažený zuby, až by ti zapadly do chřtánu.“

„Kdy budeš chtít, kapitáne,“ zasmál se Truslow.

Starbuck udělal na niti uzlík a kriticky si své dílo prohlédl. „Dokonalý to není,“ připustil, „ale bude to stačit.“

„Bude to stačit,“ souhlasil seržant, „když v ní nebudeš chodit.“

Nathaniel se zasmál: „Krucinál, za pár dnů vybojujem bitvu. Pak si opatřím zbrusu nový yankejský holínky.“ Obezřetně si opravenou botu natáhl na nohu a byl příjemně překvapen, že se podrážka ihned neodloupila. „Jako nová,“ okomentoval to, hned nato však sebou trhl ne kvůli botě, ale proto, že tábořištěm se náhle rozlehlo zaječení. Stejně naráz zase umlklo, chvíli bylo ticho a pak se ozval krátký smutný kňučivý zvuk.

Coffman vypadal poplašeně, protože ten zvuk zazníval jako nářek nějaké týrané bytosti. A vskutku to tak bylo. „Podplukovník Swynyard,“ vysvětlil novému poručíkovi seržant Truslow, „bije jednoho ze svejch negrů.“

„Podplukovník pije,“ dodal Starbuck.

„Podplukovník je vochlasta,“ upřesnil Truslow.

„A není jasný, jestli ho dřív zabije kořala nebo některej z jeho otroků,“ připojil Nathaniel, „anebo koneckonců někdo z nás,“ odplivl si do ohně. „Já bych toho parchanta oddělal docela ochotně.“

„Vítej ve Faulconerově brigádě,“ prohodil seržant ke Coffmanovi.

Poručík nevěděl, jak na takový cynismus reagovat, a tak jen seděl a tvářil se nešťastně a nervózně, ale pak to s ním trhlo, když mu hlavou projela myšlenka. „Opravdu půjdeme za pár dnů do boje?“ zeptal se.

„Nejspíš zejtra,“ šukbl Truslow hlavou směrem k severnímu nebi, které bylo zarudlé, jak se v něm odrážela záře ohňů vojska. „Za to seš placenej, hochu,“ dodal, když zpozoroval Coffmanovu nervozitu.

„Já nejsem placenej,“ ohradil se poručík a ihned nad svým přiznáním zrudl.

Truslow i Starbuck okamžik mlčeli a pak se kapitán zakabonil. „Co tím sakra myslíš?“ optal se.

„No, teda, jsem placenej,“ řekl Coffman, „jenže ty peníze nedostávám, rozumíte?“

„Ne, nerozumím.“

Poručík upadl do hrozných rozpaků. „Moje matka.“

„Chceš říct, že peníze dostává ona?“ chtěl vědět Nate.

„Je dlužná generálu Faulconerovi,“ vysvětlil Coffman, „protože máme v pronájmu jeden z jeho domů na rosskillský silnici a matka nezaplatila nájemný ve lhůtě, a tak si Faulconer nechává moje služný.“

Následovala další dlouhá zámlka. „Kriste na kříži,“ vzal nakonec Truslow jméno Boží nadarmo, „chceš říct, že ten mizernej bohatej prevít si bere tvý všivý tři dolary za tejděn?“

„Dyť je to tak správný, ne?“ zeptal se Coffman.

„To teda krucinál zatraceně není,“ rozhorlil se Starbuck. „Když budeš chtít svý peníze posílat matce, to je správný, ale není správný, abys bojoval a nic nedostával! Do prdele!“ zaklel rozezleně.

„Já vlastně žádný peníze nepotřebuju,“ hájil Coffman nervózně své finanční uspořádání.

„To si piš, že potřebuješ, hochu,“ usadil ho Truslow. „Za co by sis jinak kupoval děvky a kořalu?“

„Řek jsi o tom Datlovi?“ dotázal se Starbuck.

Coffman zavrtěl hlavou: „Ne.“

„Tak mu to u všech čertů řeknu já,“ oznámil Nate. „Přece tě nenechám, abys po sobě dal střílet zadarmo,“ zvedl se. „Za půl hodinky jsem zpátky. Herdek, do prdele!“ Tohle zaklení nesouviselo s hněvem pro hamižnost Washingtona Faulconera, ale s podrážkou na pravé botě, která se mu při prvním pořádném kroku utrhla. „Krucinál fagot, do prdele!“ řekl zlostně a odšoural se, aby našel podplukovníka Birda.

Truslow se vesele zašklebil jeho ševcovské neschopnosti a vyplivl tabá-

kový chrchel na okraj ohně. „Von z něho ty tvoje prašule dostane, chlapče,“ procedil.

„Dostane?“

„Faulconer má ze Starbucka vítr.“

„Vítr? Generál má vítr z kapitána?“ nemohl poručík uvěřit.

„Starbuck je vopravdickej voják. Je to rváč, zatímco Faulconer je jen pěkná uniforma na drahým koni. Nakonec, hochu, vyhraje dycky rváč.“ Truslow si vydloubl ze zubů cucek tabáku. „Ledaže by ho zabili, to se ví.“

„Zabili?“

„Zejtra se setkáš s Yankeejema, hochu,“ řekl seržant, „a některý z nás budou zabítý. Ale já se vynasnažim, aby tebe nevodkrágovali, a začnu s tím hned teď.“ Naklonil se kupředu, odtrhl poručíkovi z límce proužky a útržky látky hodil do ohně. „Odstřelovači si dávaj na pušku dalekohled, chlapče, a vyhledávaj a zabíjej důstojníky, a takovému Yankeejovi je jedno, že seš eště podměrečnej. Když viděj dva proužky, střílej, a už seš dvě stopy pod zemí a do vočí ti lopatou házej hlínu,“ vyplivl další tabákovou slinu. „Anebo to může bejt eště horší,“ dodal temně.

„Horší?“ přeptal se Coffman znejistěle.

„Moh bys bejt raněnej a ječet jako napíchnutý prase, zatímco se ti v pupku bude hrabat napůl vožralej doktor, anebo budeš kníkat jako děčátko, ležet někde v poli, vnitřnosti ti budou vožírat hlodavci a nikdo nebude mít ponětí, kde sakra seš. Nejní to nic pěknýho a je jen jeden způsob, jak zabránit, aby to bylo eště vošklivější, a to je dát těm neřádům ránu dřív, než ji voni daj tobě.“ Pohlédl na Coffmana a zaznamenal, jak se mladík snaží skrýt strach. „To bude dobrý,“ řekl. „Nejhorší je čekání. Teď spi, kluku. Zejtra tě čeká chlapská práce.“

Vysoko nad nimi se na tmavnoucím nebi rozzářila bílým světlem padající hvězda. Nějaký muž zpíval o lásce, kterou zanechal doma, a jiný hrál na housle smutnou melodii. Zbičovaný otrok podplukovníka Swynyarda se snažil zadržovat skučení, Truslow chrápal a Coffman rozechvěle pomýšlel na zítřejší den.

POZDĚ VEČER TOHO DNE dorazila do štábu generála Bankse yankeeská jezdecká hlídka. U řeky Rapidan se dostala do palby a její návrat do Culpeper Court House zbrzdila ztráta jednoho koně a nezbytnost starat se o dva raněné muže. Newhampshireského desátníka zasáhla kulka do spodní části břicha a bylo jisté, že zemře, zatímco velitel oddílu, což byl kapitán, utrpěl škrábnutí přes žebra. Rána to nebyla nijak vážná, ale kapitán škrábanec drásal a tlačil na něj tak dlouho, dokud mu košili hrdinsky nepotřísnilo dostatečné množství krve.

Generálmajor Nathaniel Banks, velitel druhého sboru armády generála Popea, kouřil poslední doutník na verandě zrekvírovaného domu, když se doslechl, že se hlídka vrátila s hroživou zvěstí, že nepřátelské síly překročily Rapidan. „Toho muže sem! Poslechněme si ho. Hod'te sebou!“ Banks byl muž hlučný a vznětlivý a přese všechno, co svědčilo o opaku, byl přesvědčený o svém vojenském géniu. Na úspěšného vojáka vsutku zčásti vypadal, protože málokdo nosil uniformu armády Spojených států s větší jistotou. Byl elegantní, úsečný a sebevědomý, ale až do začátku války nebyl nikdy vojákem, nýbrž pouze politikem. Vystoupal až na místo předsedy Sněmovny reprezentantů, i když k dosažení této pocty bylo zapotřebí sto třiatřiceti hlasování, a poté se stal guvernérem Massachusetts, státu tak bohatého na lidi ochotně se dávající zdanit, že federální vláda pokládala za nutné nabídnout jeho hlavě jako projev svých díků nesmrtelnou vojenskou slávu. Guvernér Banks, který miloval svou vlast stejně vášnivě, jako nenáviděl obchod s otroky, po šanci dychtivě sáhl.

Teď strnule vzpřímený čekal, až kapitán jízdy s kabátcem jen přehozeným přes ramena, aby bylo dobře vidět zakrvácenou košili, vystoupí po schodech na verandu a zsalutuje, což ovšem dramaticky zkrátí se zasyknutím, jako by ho náhle prudce zabořilo v hrudi.

„Vaše jméno?“ zeptal se řízně Banks.

„Thompson, generále. John Hannibal Thompson z Ithaky ve státě New York. Možná jste se někdy setkal s mým strýcem Michaellem Fanem Thompsonem, když byl kongresmanem. Byl zvolen za stát New York v...“

„Našel jste nepřítele, Thompstone?“ otázal se Banks velmi ledovým hlasem.

Kapitán, jehož se dotklo, že byl tak nezdvořácky přerušen, pokrčil rameny: „Rozhodně jsme našli někoho, kdo se choval nepřátelsky, generále.“

„Koho?“

„Ať se propadnu, jestli to vím. Začali po nás střílet,“ dotkl se Thompson na své košili zatvrdlé krve, která ve světle luceren vypadala spíše hnědě než červeně.

„Opětovali jste palbu?“ chtěl vědět Banks.

„No sakra, generále. Na mě si nikdo nesmí vystřelit, aniž bych mu to vrátil, a myslím, že jsem se svými hochy pár těch neřádů složil.“

„Kde to bylo?“ zajímal se pobočník doprovázející generála.

Kapitán Thompson přešel k proutěnému stolku, na němž pobočník rozložil mapu severní Virginie, osvětlovanou dvěma mihotavými lucernami se svíčkami. Kolem hlav tří mužů, kteří se nad ní sklonili, zuřivě poletovaly můry. Thompson jednu lucernu využil, aby si zapálil doutník, a pak poklepal prstem na mapu. „Byl to brod někde v těchhle místech, generále,“ ťukl dost daleko na západ od hlavní silnice vedoucí z Culper Court House na jih do Gordonsville.

„Překročili jste řeku na jižní břeh?“ chtěl vědět Banks.

„To jsme na mou duši nemohli, generále, poněvadž už ho měla obsazený pořádná parta rebelů.“

„Žádný brod tam vyznačený není,“ vstoupil do hovoru pobočník. Z obličeje mu skápl pot a potřísnil Blue Ridge Mountains, ležící kus na západ od řek. Ani noc nepřinesla úlevu od úmorného vedra.

„Vedl nás místní negr,“ vysvětlil Thompson. „Říkal, že ten brod není moc známý, protože to není nic jiného než cesta zadem ke mlýnu. Někteří z nás si mysleli, že lže, ale nakonec tam brod opravdu byl. Negr, jak vidět, mluvil pravdu.“

„Říká se černocho, Thompstone,“ pravil Banks velice chladně a znovu shlédl na mapu. Jiné hlídky hlásily povstaleckou pěchotu, pochodující

k severu po gordonsvillské silnici, a z téhle nové zprávy vyplývalo, že konfederáti postupují na široké frontě a se značnými silami. Co to podnikají? Průzkum bojem, nebo plnorozměrný útok namířený na zničení jeho sboru?

„A kolik mužů po vás střílelo?“ pokračoval generál ve výslechu prostořekého Thompsona.

„Miniéovy kulky jsem zrovna nepočítal, generále, ježto jsem se plně zabýval opětováním palby, ale řekl bych, že na sever od řeky byl nejméně jeden pluk a další neřádi přicházeli.“

Banks na kavaleristu zíral a dumal, proč odpovědné funkce dostávají, jak se zdá, vždycky blbci. „Pokusili jste se získat zajatce?“

„Řekl bych, že jsem se měl co ohánět, abych neskončil šest stop pod zemí, generále,“ zasmál se kapitán. „Bylo nás sakra jen tucet a jich přes tisíc, možná dva tisíce.“

„Určili jste, co to bylo za pluk, který po vás střílel?“ dotázal se Banks s ledovou pedantičností.

„Rozhodně jsem určit, že to byl rebelský pluk, generále,“ odušil kapitán. „Měli ten nový prapor, co je na něm kříž.“

Banks se otrásl nad tupou pitomostí toho muže a zauvažoval, proč jsou severaňští kavaleristé jako vyzvědači tak neschopní. Nejspíš proto, pomyslel si, že je to od slova vědět a oni nevědí nic. Kdo tedy jsou ti rebelové maširující na sever? Povídá se, že do Gordonsville přijel Stonewall Jackson. Banks si povzdechl při myšlence na toho člověka s rozevlátým plnovousem, jehož muži pochodují rychlostí šířícího se ohně a bojují jako čerti.

Propustil jízdního důstojníka. „Není k ničemu,“ pronesl, když muž rázoval pryč hlavní ulicí Culpeper Court House, kde stáli před hospodami na hlídce strážní. V malých dřevěných domcích města hořela za mušelinovými záclonami, užívanými jako zábrany proti hmyzu, žlutá světla. U kostela, kde jak si Banks připomněl, měl v neděli dopoledne promluvit proslulý bostonský kazatel Elial Starbuck, stál funebrácký vůz s ojí vztyčenou šikmo k nebi. Obyvatelstvo města neočekávalo abolicionistovo kázání s žádným velkým potěšením, ale generál, starý pastorův přítel, se na Starbuckův projev těšil, a vydal rozkaz, že má být přítomno co nejvíce jeho důstojníků. Nathaniel Banks choval vznešenou před-

stavu, jak Bůh a země kráčejí ruku v ruce k vítězství. Nyní s podmračenou tváří pohlédl zpět na mapu, na niž jednotvárně odkapával jeho pot. Co když nepřítel svým pohybem blufuje? Co když se mu jen hrstka rebelů pokouší nahnat strach? Určitě uhodli, že soustředil svůj pohled na Gordonsville, protože kdyby se zmocnil tohoto města, přetne železnici spojující Richmond s úrodnou zemědělskou oblastí v údolí Shenandoah. Když se trať přeruší, budou nepřátelské armády hladovět, a tahle myšlenka rozněcovala Nathanielu Banksovi v hlavě představu příslibené válečnické slávy. Viděl svou sochu v Bostonu, předjímal po celé Nové Anglii ulice i města nazvané jeho jménem, a dokonce snil, že by z divokých západních území mohl být vytvořen stát a pojmenován po něm. Banksova ulice, Banksville, stát Banks.

Povznesené představy živilo něco víc než pouhá ctižádost. Jejich zdrojem byla palčivá touha po odvetě. V dosavadním průběhu roku vedl Nathaniel Banks údolím Shenandoah skvělou armádu, až ho ošálil a zdeptal Thomas Jackson. I severanské noviny přiznaly, že Jackson Bankse rozmlátil na cucky – až potud, že od něho rebelové ukořistili tolik střelných zbraní a zásob, že ho překřtili na „intendanta Bankse“, pošklebovaly a vysmívaly se mu a jejich posměch Nathaniela Bankse dosud zraňoval. Chtěl revanš.

„Obezřetným postupem, pane, by bylo stáhnout se za Rappahannock,“ zahučel pobočník. Byl to absolvent West Pointu a jeho úkolem bylo poskytovat politickému vojevůdci solidní vojenské rady.

„Možná to není nic víc než průzkum,“ opáčil Banks myslící na odplatu.

„Možná je to tak, pane,“ pronesl úlisně pobočník, „ale co získáme, když budeme bojovat? Proč držet pozici, kterou můžeme do týdne snadno získat zpět? Proč raději nenechat nepřítele, aby se vysílil pochodem?“

Banks setřel z mapy doutníkový popel. Teď ustoupit? V týdnu, kdy na návštěvu k armádě přijíždí nejvyhlášenější bostonský kazatel? Co by asi řekli v Massachusetts, až by se doslechli, že intendant Banks utekl před pár rebely? „Zůstaneme,“ prohlásil generál. Zapíchl prst do obrysu hřebene, který přehrazoval silnici hned na jih od Culpeper Court House. Jestliže Jackson táhne k severu v naději, že své vojsko nově zásobí na úkor intendanta Bankse, bude muset překročit tohle protáhlé návrší, do

jistě míry chráněné i říčkou. Ta jmenuje Cedar Run a protéká na úpatí Cedar Mountain. „Tam je uvítáme,“ řekl velitel, „a porazíme je tam.“

Pobočník neříkal nic. Byl to hezký a chytrý mladík domnívající se, že si zasloužil něco lepšího než být připřažen k tomuhle umíněnému kohoutovi. Snažil se v odpověď dát dohromady přesvědčivá slova, která by generála odvrátila od zbrklosti, jenomže ho nic nenapadalo. Místo toho z lampami osvětlené ulice zazněl mužský hlas zpívající o nejbližších, zanechaných doma, a milých, které tam čekají.

„Uvítáme ho tam,“ řekl znovu Banks a uhodil prstem do potem potřísněné mapy, „a porazíme ho tam.“

Na Cedar Mountain.

V den, kdy překročili Rapidan, nepochodovala legie daleko. Ve výpravě vládla naprostá absence spěchu, skoro jako by pouze měnili základnu, a nikoli postupovali na Seveřany, kteří vpadli do Virginie. A příštího rána, i když byli probuzeni dlouho před rozbřeskem a připraveni k pochodu, ještě než nad vysokými stromy na východě vyšlo slunce, čekali další tři hodiny, než se po prašné cestě kolem nich zvolna propoužil sled ostatních pluků. Minula je baterie malých šestiliberek a houfnic s krátkými hlavněmi, za níž následovala kolona virginských pěšáků, kteří si Faulconerovu legii pro její vznešené jméno v dobrém dobírali. Den byl horký a sliboval ještě větší vedro, ale oni pořád vyčkávali, zatímco slunce stoupalo výš. Přešly další jednotky a pak, už těsně před polednem legie konečně vyvedla Faulconerovu brigádu na prašnou silnici.

Jen pár okamžiků nato se začala ozývat děla. Jejich bouchání zaznělo daleko zepředu a klidně by se omylem dalo pokládat za hřmění hromu, kdyby nebe nebylo bez mráčku. Vzduch byl parný, vlhký a nehybný a tváře Starbuckových vojáků zešedly prachem silnice, skrze nějž si tmavými čarami razil cestu pot. Brzy, pomyslel si Nate, budou některé z těchhle potůčků červené krví, obsypané mouchami a pokroucené, a z té předtuchy bitvy měl náhle žaludek jako na vodě a ve svalech pravého stehna mu zaškubalo. Pokusil se představit si zvuk kulek a nutil se být vzorem statečnosti, ne strachu, který mu zvodnatelňoval vnitřnosti. A zatím se zdálky bez ustání nesl dunivý rovnoměrný bezduchý zvuk

děl. „Zatracený delostřelectvo,“ řekl Truslow otráveně. „Náký chudáci dostávají co proto.“

Poručík Coffman vypadal, že chce něco říci, ale pak se rozhodl mlčet. Jeden z nově odvedených opustil šik, stáhl si kalhoty a dřepel vedle cesty. Za normálních okolností by byl dobře naladěný a bodrý, ale přitlumené bouchání děl všechny muže znervózňovalo.

Časně odpoledne se legie zastavila v mělkém údolí. Silnici před nimi blokoval georgijský pluk, za nímž ležel protáhlý hřeben, na kterém se pod nebem plným bílého kouře z děl tmavě tyčily stromy. Někteří z Georgiánců vleže na cestě spali a vypadali jako mrtvolky, jiní psali svá jména a názvy domovských obcí na kousky papíru, které si pak buď připichovali na kabátce, nebo uchycovali v knoflíkových dírkách, aby v případě smrti bylo možno určit jejich totožnost a vyzoomět rodinu. Mnozí se Starbuckových mužů začali konat stejná pochmurná opatření a používali na jmenovky prázdné zadní stránky ze svých biblí.

„Culpeper Court House,“ oznámil znenadání George Finney.

Starbuck, sedící vedle silnice, na něho vrhl vyčkávavý pohled.

„Billy Sutton říká, že tohle je cesta na Culpeper Court House,“ vysvětlil Finney. „Povídá, že ho po týhle silnici vez před dvěma rokama táta.“

„Jeli jsme pochovávat babičku, kapitáne,“ vmísil se Billy Sutton. Byl to desátník z roty G. Kdysi sloužil u roty J, ale po roce bojů se Faulconerova legie smrškla z deseti rot na osm, a ani ty teď neměly plné početní stavy. Na počátku války pochodovala legie do boje jako jeden z největších pluků povstalecké armády, ale po roce na frontách by stěží zaplnila lavice venkovského kostela.

Křupajícím strništěm sklizeného kukuřičného pole cválali k jihu tři jezdcí a od kopyt jejich koní vyrážely z vyprahlé hlíny obláčky prachu. Starbuck odhadoval, že jsou to štábní důstojníci přivázející rozkazy. Truslow na ně pohlédl a potřásl hlavou. „Ty zasraný Yankeejové v Culpeper Court House,“ pronesl dotčeně, „tam krucinál nemaj co dělat.“

„Jestli to je Culpeper Court House,“ opáčil Starbuck pochybovačně. Culpeper County muselo ležet nejméně šedesát mil od domovského okresu legie ve Faulconer County a naprostá většina mužů se za celý život nedostala od domova dál než na dvacet mil, což platilo do doby, kdy kvůli téhle válce museli odmaširovat až k Manassas a pak zase přes

Richmond, aby pobíjeli Yankee. To se naučili dobře. Také se dobře naučili umírat.

Dělostřelba se náhle rozrostla do jedné ze svých usilovných pasáží, kdy se z nějakého neznámého důvodu naráz ozvala úplně všechna děla na bojišti. Starbuck nastavil ucho a snažil se zachytit jemnější praskání střelby z pušek, ale neslyšel nic než nekonečné dunění dělostřelectva. „Chudáci,“ řekl.

„Brzo se dostane i na nás,“ odušil nijak povzbudivě Truslow.

„Při tomhle tempu jim dojde munice,“ zadoufal Nathaniel. Seržant odpověděl na optimismus svého kapitána uplivnutím a obrátil se směrem, z něhož zazněl dusot kopyt. „Ten zatracenej Swynyard,“ pronesl bezvýrazně.

Všichni muži v rotě mezitím omdleli, usnuli nebo zírali na prašnou cestu. Plukovník Griffin Swynyard byl voják z povolání, který své nadání dávno rozpustil v alkoholu, ale jehož kariéru zachránil generál Washington Faulconer. Swynyardův bratranec byl šéfredaktorem nejvlivnějších novin v Richmondu a Faulconer, který si byl dobře vědom, že se reputace dá snadněji nakoupit než zasloužit, platil za podporu *Richmond Examiner* tím, že důstojníka zaměstnal. Starbuck se na okamžik zamyslel, jestli Swynyard přijíždí za ním, ale plukovník, těsně následovaný kapitánem Moxeyem, procválal kolem roty H a vyrazil vzhůru do svahu směrem ke zvukům bitvy. Nateovi se sevřelo srdce, když odhadl, že se plukovník chystá označit místo, kde rozvine svůj šik legie, což znamenalo, že každou vteřinu může přijít rozkaz přesunout se do palebného prostoru.

Vepředu, kde cesta mizela za nevysokým návrším, se už georgijští vojáci ztěžka hrabali na nohy a házeli si přes ramena svinuté příkrývky a zbraně. Dělostřelba na okamžik polevila, ale vysušenou krajinou sem teď doléhalo suché praskání výstřelů z pušek. Ten zvuk zvýšil Starbuckovu nervozitu. Od doby, kdy legie naposledy bojovala, uplynul měsíc, ale ani ten nestačil, aby hrůzy bitvy v paměti vybledly. Nathaniel až dosud tajně doufal, že by jeho jednotka mohla srážku přečkat v zázemí, ale georgijský pluk už s obtížemi dusal k severu a zanechával nad silnicí oblak prachu.

„Vzhůru, Nate,“ vyřídil mu kapitán Murphy Birdův rozkaz.

Truslow zahulákáním přikázal rotě H vztyk. Muži si přehazovali svinuté deky přes ramena a otírali prach z pušek. Za háčkem se zvolna zvedali vojáci roty G kapitána Medlicotta, na klopách a za přezkami opasků útržky papíru, na které napsali svá jména.

„Cestou se rozhlížeј po Swynyardovi,“ řekl Starbuckovi Murphy.

Starbuck se zamyslel, kde je Washington Faulconer, a pak usoudil, že generál bude své brigádě velet ze zadních pozic. Swynyard, ať má jinak jakékoli chyby, není zbabělec. „Vpřed!“ vykřikl Nathaniel a pak se s puškou a příkrývkou přes ramena zařadil do čela kolony. V krku i v očích ho štípal prach, zvířený holínkami Georgiánců. Silnice byla poseta tmavými skvrnami tabákových plivanců, které mimoděk připomínaly krev vyrobenou z ran. Palba pušek zazněla intenzivněji. Zvuk ještě zesílil, když Starbuck provedl legii lesem na hřeben návrší, jehož hradba předtím kryla a tlumila zvuky boje, které se teď před ním rozlehly v zuřivé kakovonii. Míli za stromy nebylo totiž nic jiného než dým z děl, plameny a chaos. Pole vlevo od silnice bylo plné raněných a felčarů zabývajících se potraným a zhmožděným masem a vpravo se tyčil kopec vroubený dýmem dělostřelby, zatímco vepředu ležel další pás lesa, který ukrýval samotný boj, ale nemohl utajit závoj kouře vyrážející po obou stranách cesty ani utlumit dunění děl.

„Propána,“ řekl Coffman. Byl vzrušený a nervózní.

„Drž se blízko Truslowa,“ varoval mladého poručíka Starbuck.

„Se mnou bude všechno v pořádku, pane.“

„To povídal každéј zatracenej chlap, co v týhle válce pad, Coffmane,“ vyštěkl hněvivě kapitán, „a já chci, aby ses ještě stih začít holit, než se dáš zastřelit, tak se drž blízko Truslowa.“

„Provedu, pane,“ řekl Coffman pokorně.

Vpravo od silnice zapraštěla skrze vrcholky borovic dělová koule a nad prškou jehličí, propadávajícího dolů do prachu, sebou vpřed a vzad švihaly větve. Na obou krajnicích leželi ranění, samí rebelové. Někteří už zemřeli. Zpět z boje se belhal muž. Měl holá prsa a šle mu volně visely podél nohou. Svíral si břicho a snažil se zadržet střeva, aby nevyhřezla do prachu. Předloktí měl zmáčená krví. „Ach, propána,“ řekl Coffman a zbledl. Krev vypadala na prašné cestě tmavší než tabákové chrchle. Odpoledne, jež bylo cítit borovou pryskyřicí, sírou a krví, trhala na kusy střelba

z pušek. Stíny byly dlouhé, dost dlouhé, aby Starbuckovi poskytly chvílkovou nereálnou naději, že než bude muset do boje, třeba padne noc.

Vedl rotu dál přes otevřený prostor a do úkrytu dalšího pásu stromová. Listí tu pleskalo při nárazu kulek a čerstvé šrámy žlutého dřeva ukázaly, kde dělové koule urazily stromům větve. Na okraji silnice stál nahnutý muniční vůz s jedním kolem zlomeným. U opuštěného vozu seděl a opíral se o něj černý vozká se zkrvavenou hlavou a sledoval, jak kolem procházejí Starbuckovi muži.

Kousek před nimi lesík končil a Nathaniel věděl, že dál v zakouřeném otevřeném prostoru ho čeká bitva. Zdravý rozum mu radil, ať zpomalí a vstup na místo hemžící se kulkami oddálí, ale hrdost ho nutila ke spěchu. Viděl, jak mezi posledními zelenými větvemi proniká dým ze střílných zbraní jako jarní mlha, kterou přináší vítr z bostonského zálivu. Cítil jeho ohavný zápach a věděl, že už je skoro načase, aby legie zaujala pozici. V ústech měl vyschlo jako na poušti, srdce mu splašeně bušilo a močový měchýř měl plný. Minul muže, jehož mrtvé tělo tu leželo rozpárané výbuchem dělostřeleckého granátu. Slyšel, jak nasucho dáví. Blízko nich bzučely ve vzduchu mouchy. Jeden z jeho mužů se zasmál vykuchané mrtvole. Starbuck sundal z ramene pušku a prstem si ověřil, že odpalovací kapslík je na svém místě. Byl kapitán, ale neměl žádné hodnostní distinkce a nosil stejně jako jeho vojáci pušku, a teď si stejně jako oni přetáhl patrontašku po provazovém opasku dopředu, kde bude při ruce pro opětné nabíjení. Zaškobrtl rozbitou pravou botou a málem upadl, ale to už vyšel ze stínu stromů a spatřil před sebou mělké údolí zjizvené bitvou a pokryté jejím odpadem. Převaloval se tam dým a duněla dělostřelba. Vedle cesty ležel v suché strouze mrtvý kuň. Coffman měl tvář bílou, ale ze všech sil se snažil vypadat nevzrušeně a nekrčit se pokaždé, když nad ním zasvištěla nebo švihla střela. Vlhkým vzduchem kvílivě prolétaly střely. Po nepříteli nebyla nikde ani stopa a vlastně se ani v dohledu nevyskytovali skoro vůbec žádní muži až na pár vzbouřeneckých dělostřelců a podplukovníka Swynyarda, který s Moxeyem po boku seděl na koni v poli vlevo od silnice.

„Starbucku!“ zavolal. „Sem!“ Starbuck stočil rotu přes křaplavé kukuřičné strniště. „Odtud!“ křikl podplukovník a ukázal na místo kousek za svým koněm. Nato se v sedle obrátil a přes dvouokulárový dalekohled

upřel zrak k severu. Kapitán Moxey hlučně zavelel rotě H, aby utvořila šik od naznačeného bodu, a tak ho Starbuck při tom nechal a popošel kupředu k Swynyardovi. Podplukovník odtrhl dalekohled od očí a sledoval baterii rebelských šestiliberek, rozmístěnou pouhých sto yardů před ním. Kouř z malých děl zastíral pohled na boj dál za nimi, ale každou chvíli vybuchl poblíž baterie yankeeský granát, na což se Swynyard pochvalně zubil. „To se povedlo! Dobře střílejí!“ zvolal nahlas, když nepřátelská střela vykuchala jednoho koně ze spřežení uvázaného padesát kroků za děly. Zkrvavené zvíře se s říčením zhroutilo na zem a uvedlo v paniku ostatní upoutané koně, kteří začali usilovně couvat a snažili se vytrhnout ze země železné úvazové tyče. „Zmatek!“ pravil spokojeně Swynyard a pak shlédl na Starbucka. „Yankeejové jsou dneska odpoledne zatraceně živí.“

„Řek bych, že na nás čekali,“ odpověděl kapitán. „Věděli, že jdeme.“

„Asi jim to někdo vyzvonil, nějakaj zrádce, co?“ nadhodil vychytrale podplukovník. Byl to muž nevidaně ošklivého zjevu, jenž se stal do značné míry výsledkem ran čestně utržených ve službě dřívějším Spojeným státům, ale zčásti ho způsobila také whisky, jež Swynyarda obvykle kvečeru uvrhla téměř do mdlob. Měl hrubý, šedivě prokvetlý černý plnovous se skvrnami od uschlých tabákových plivanců, zapadlé oči a tik ve zjizvené pravé tváři. Na levé ruce mu chyběly tři prsty a ústa měl plná zkažených páchnoucích zubů. „Třebas byl ten zrádce Severan, né?“ naznačil neohrabaně.

Starbuck se uchechtl. „Spíš to bude nějakaj chudej ožralej neřád, kterej potřebuje prachy na svou kořalku...“ udělal pauzu, „plukovníku.“

Jedinou Swynyardovou odpovědí byl kdákavý smích, který jako by byl příznakem nepřičetnosti. Pozoruhodné bylo, že přes pokročilost dne byl dosud střízlivý, buď proto, že mu Washington Faulconer schoval whisky, anebo proto, že malý a stále se zmenšující střípek sebezáchovy plukovníka přesvědčil, že musí podat v den bitvy řádný výkon, nebo zcela přijde o místo. Vzhlédl na dým ze střelného prachu a poté opět upřel zrak do notesu, kam si něco psal. Na pravém rukávu měl čtverhrannou bílou nášivku s vyšitým červeným pŭlměsícem. Byl to symbol z rodového erbu Washingtona Faulconera, který měl šťastný nápad, že takovéto odznaky vydá všem mužům ve své brigádě, avšak myšlenka se nesečkala s úspěchem. Někteří vojáci nášivku odmítali nosit a podle její

přítomnosti nebo absence se všeobecně dali rozpoznat Faulconerovi příznivci od těch, kdo ho nesnášeli. Starbuck přirozeně odznak s půlměsícem nikdy nenosil, i když někteří v jeho mužstvu nášivku využili jako vhodnou záplatu na zadek kalhot.

Podplukovník vytrhl z notesu list, zápisník odložil a vytáhl revolver. Začal do ústí zátavek nabitých komor vkládat kapsle. Hlaveň zbraně byla namířena přímo na Starbuckovu hrud'. „Mohla by se mi stát nehoda,“ pravil Swynyard prohnane. „Nikdo by mi nemoh nic vytýkat. Chyběj mi na ruce tři prsty, takže není divu, že se občas přehmátnu. Jeden výstřel, Starbucku, a ležel byste na trávě jako žrádlo pro supy. Řek bych, že generálu Faulconerovi by se to líbilo.“ Začal natahovat úderník.

Vtom se za Starbuckem ozvalo cvaknutí a plukovník uvolnil palec. Seržant Truslow měl nataženou spoušť pušky. „Taky by se mi mohla stát nehoda,“ procedil.

Swynyard neřekl nic, jen se ušklíbl a odvrátil. Nedaleká baterie zastavila palbu a dělostřelci připoutávali své zbraně ke kolesnám. Dým z výstřelů se zvolna rozplýval v nehybném vzduchu. Rebelská děla vybojovala souboj se severanskou baterií, který Yankeové vyhráli. „Teď začnou mířit vejš,“ poznamenal plukovník hledící dalekohledem. „Maj čtyřapůlcoulový kanony s vrtanýma hlavněma. Proti těm se nedá bojovat šestiliberkama. To bysme zrovna tak mohli po těch hajzlech házet kamení.“

Starbuck sledoval, jak jižanská děla rychle odjíždějí dozadu, a hloubal, jestli je teď jeho úkolem se čtyřapůlcoulovými vrtanými kanony bojovat puškami. Připadalo mu, že mu srdce buší příliš hlasitě a naplňuje mu svým tlukotem celý hrudník. Pokusil se olíznout si rty, ale měl v ústech příliš sucho.

Práskání pušek zesláblo a nahradil ho severanský bojový ryk. Volání Yankeů bylo o hodně hlubší než jekot, se kterým útočili povstalci a při němž tuhla v žilách krev. Dým z děl prořídil už natolik, že Starbuck spatřil půl míle před sebou lesnatý pás, a pak se mu naskytl pohled, o jakém se mu nikdy ani nesnilo, na jedno z bojišť Thomase Jacksona.

Spatřil paniku.

Vepředu a vlevo od něho se z lesíka hrnula horda jižanských vojáků a prchala přes mělkou úžlabinu k jihu. Veškerá kázeň byla ta tam. Mezi vojáky v šedých kabátcích, vybuchovaly dělové granáty a zvětšovaly jejich

zoufalství. Jeden rebelský prapor klesl, kdosi ho znovu zdvihl, ale pak zástava zmizela v dalším záblesku granátu, z něhož se vyvalil oblak dýmu. Mezi prchající masou uháněli jezdci a pokoušeli se mužstvo obrátit a uprostřed zmatku se tu a tam pár mužů opravdu pokusilo vytvořit linii, jenomže takové skupinky neměly šanci zastavit vlnu strachu, která odnášela většinu.

Swynyard sice byl ochlasta a neurvalý surovec, ale byl profesionálním vojákem dost dlouho, aby rozpoznal pohromu. Otočil se a spatřil, že rota G kapitána Medlicotta se zformovala po boku Starbuckova mužstva. „Medlicotte!“ křikl plukovník. „Veďte tyhle dvě roty kupředu! Máte to na povel!“ Medlicott, i když byl o mnoho starší než Starbuck, nebyl zdaleka tak dlouho kapitánem jako on, jenže Swynyard ho pověřil velením nad oběma rotami, aby Starbucka ponížil. „Vidíte tu rozbitou kolesnu?“ ukázal na poničené vozidlo, které leželo dvě stě kroků před nimi právě tam, kde travnatá mez oddělovala sklizené kukuřičné pole od většího pšeničného. „Tam utvořte rojnici harcovníků. Já sem urychleně přivedu legii.“ Obrátil se zpět ke Starbuckovi. „Vezměte si tohle,“ sklonil se ze sedla a podal mu poskládaný kousek papíru.

Nathaniel ho popadl a křikl na své mužstvo, aby postupovalo po boku roty G. Nad nimi zaječel granát. Je to zvláštní, pomyslel si Starbuck, jak zneschopňující nervozitu, která se člověka zmocňuje před bitvou, dokáže blízkost nebezpečí odbourat. I dusivé horko dne se teď, když je v palbě, zdá snesitelné. Olízl si rty a pak rozložil útržek, který mu dal Swynyard. Předpokládal, že to bude písemný rozkaz, ale místo toho spatřil, že je to černá známka pro budoucí mrtvolu. *Starbuck*, stálo na papíru, *Boston, Massachusetts*. Rozzlobeně papír odhodil. Swynyard, pozorující toto gesto zpoza spěšně se tvořícího šiku ostatního mužstva legie, se uchichtl.

„Todle je šílenství,“ zaprotestoval Truslow u Starbucka. Dvě setniny harcovníků nemohly zadržet vlnu strachu ustupující před yankeeskými děly. „Zbytek legie nám pomůže,“ řekl Nathaniel.

„To by měl,“ souhlasil seržant, „jinak je z nás maso pro supy.“

Vpravo od Starbucka postupovala rota G. Medlicott vypadal, že ho nerovné šance neznepokojují, a jen dusal před svým mužstvem s puškou v ruce. Anebo, pomyslel si Starbuck, mlynář jen nedává najevo strach. „Drž šik v lajně,“ zavolal na Coffmana. „Chci ho mít pevněj.“ Hmátl do

kapsy a našel tam zbytek doutníku, který si šetřil do bitvy. Vypůjčil si od jednoho muže v řadě zapálený, připálil si svůj a vtáhl hořký kouř hluboko do plic.

Poručík Coffman vystoupil před rotu H a držel jako meč bajonet s mosaznou rukojetí.

„Vraťte se, pane Coffmane,“ vykřikl Starbuck.

„Ale, pane...“

„Vaše místo je za rotou, poručíku! Jděte tam! A zahodte ten meč na hraní!“

Na okraji lesa na protilehlém návrší nad údolím se náhle objevili první severaňští vojáci a stromy rozkvetly obláčky bílého kouře z pušek. Před Starbuckem se roztrhl dělostřelecký granát a střepiny z jeho pláště prolétly kolem něho. Vlevo od něho bylo pole částečně sklizené, takže pšenice zčásti stála, ale většina jí už byla v panáčích. Tam, kde granáty suché obilí podpálily, plápolaly malé ohníčky. Mezi pšenicí byly placky kukuřičného strniště a dva řádky dosud stojící kukuřice, do nichž se schovala skupina vzbouřeneckých vojáků. Kdykoli stébly prolétla kulka nebo granát, rozčepýřená kukuřice se zachvěla. Mezi stromy na druhé straně se objevil severaňský prapor. Praporečník jím mával sem a tam, takže se pruhy jasně třepotaly. Ozvala se polnice a dále k západu rebelská pěchota pořád utíkala. Mezi prchajícími dosud cválali povstalečtí důstojníci, snažili se zastavit jejich útek, mezi nimi byl generál Jackson a mával nad panikou zachváceným mužstvem vytasenou šavlí. Z lesa se vynořovali další Severaňané, někteří teď přímo před Starbuckem.

Blízko roty H dopadl další granát a Nathaniel zauvažoval, proč Medlicott dvěma rotám nezavelel, aby zaujaly harcovnická postavení. Pak se rozhodl, že vojenská kázeň může jít k čertu, a vykřikl rozkaz sám. Medlicott ho po něm zopakoval, a tak se obě roty rozptýlily do uvolněné formace. Jejich úkolem teď bylo bojovat s nepřátelskými harcovníky, kteří budou postupovat před hlavní linií yankeeského útoku. „Zkontrolujte si, jestli máte nabito,“ křikl Starbuck. Severaňský šik se na okamžik zastavil, snad aby se po postupu lesem vyrovnal. Prchající Jižané zmizeli za Starbuckovým levým křídlem a na bojišti náhle zavládl pocit velkého klidu a osamocení.

A také velkého nebezpečí. Ke Starbuckovi přešel kapitán Medlicott.

„Myslíš, že je tohle správně?“ ukázal na jednotlivé rozptýlené harcovníky, kteří na rozlehlé pláni osaměli. Medicott nikdy neměl Starbucka rád a nášivka s červeným pŕlměsícem na rameni kabátce jeho stejnokroje ho označovala jako věrného přívržence generála Faulconera, ale teď ho nervozita donutila žádat o uklidňující podporu nejzatvrzejšího generálova odpůrce. Zblízka Nathaniel spatřil, že Medicott svůj strach vůbec neukrývá. Jedna jeho tvář sebou neovladatelně škubala, z obličeje se mu valil pot a kapal mu z vousů. Sundal si klobouk a ovíval se jeho okrajem a Starbuck viděl, že se i na mlynářově hladkém lysém křídově bílém temeni perlí pot. „Tady bysme neměli bejt!“ zvolal Medicott podrážděně.

„Ví Bůh, co se děje,“ řekl Starbuck. Tam, kde se silnice na opačném konci ztrácela mezi stromy, se objevila severanská baterie. Nathaniel viděl, jak se dělá v prškách hlíny zprudka obracejí. Za okamžik, pomyslel si, nás tihle dělostřelci budou mít v mířidlech. Pane Bože milý, řekl si, ať je to aspoň čistá smrt, rychlá jako myšlenka, žádné dlouhé trápení pod lékařovým nožem nebo upoceně horečnaté umírání v nějakém kry-sami zamořeném špitále. Ohlédl se zpět a spatřil, jak se Faulconerova brigáda hrne ze silnice a staví do šiků. „Brzy přijde Swynyard,“ pokusil se uklidnit Medicotta.

Severanská pěchota začala znovu postupovat. Nad tmavými řadami se vztyčilo půl tuctu praporů. Půlku tvořily standarty Spojených států, další byly plukovní zástavy se znaky států nebo bojovými insigniemi. Šest praporů znamenalo tři pluky, které teď útočily na dvě nepočtené roty. Kapitán Medicott se vrátil ke svému mužstvu a ke Starbuckovi se připojil seržant Truslow. „Jen my a voni?“ pokývl tázavě k Yankeeům.

„Swynyard povede ostatní brigádu dopředu,“ odpověděl Nate. Nad nimi zasvištěly granáty z právě rozmístěné baterie, mířící na Faulconerovu brigádu. „Radši oni než my, co?“ pravil Starbuck s chladnou lhostejností člověka, jenž byl pozornosti dělostřelců ušetřen. Viděl, jak George Finney zvedl pušku a míří. „Nestřílej, Georgi! Počkej, až budou ty potvory na dostřel!“

Před útočnou linií vyběhli severanští harcovníci. Jejich úkolem je zatlačit Starbuckovy muže. Jenže za chvíli, pomyslel si Nate, se mu na posilu vysunou ostatní harcovníci Faulconerovy brigády. Nad ním zahřměla další salva granátů, práskání jejich výstřelů se ozývalo vteřinu po odpalo-

vacím lupnutí samotných děl. Mezi blízcími se harcovníky protivník začal hledat důstojníky. Yankeeští důstojníci se zřejmě méně ochotně než Jizané vzdávají šavlí, lesklých prýmků a zářivých nárameníků.

Z hřebene návrší zahájila palbu druhá severánská baterie. Jeden granát prolétl Starbuckovi jen pár coulů nad hlavou. *Za to, čeho se nám dostane,* pomyslel si, *učiniž nás Pán v pravdě vděčnými.* Od yankeeské pěchoty k němu doléhalo dunění bubnů. Bude tohle pro Sever přelomová bitva? Zdrtí konečně Konfederaci a donutí ji vzdát se? Většina povstaleckých jednotek je s Robertem Leem sedmdesát mil odsud, na vzdálenější straně Richmondu, jenomže Severané útočí tady, a jestli tu prorazí, co je pak zastaví v pochodu na jih, stále na jih, až bude Richmond a celý horní Jih odříznut od Konfederace? „Držet se a neustupovat!“ volal na mužstvo, když procházel kolem rozptýlené linie harcovníků. Ještě chvíli, myslel si, a yankeeští protivníci budou na dostřel. „Vidíš toho zrzavého pacholka se zakřivenou šavlí, Bille?“ křikl na Tolbyho, jednoho z nejlepších střelců legie. „Ten je tvůj. Zab ho, parchanta.“

„Postarám se vo něj, kapitáne,“ natahl Tolby úderník své pušky.

Nathaniel viděl, jak nepřátelské kanony mizejí za vykvétajícími obláčky šedobílého dýmu, a očekával, že nad nimi přeletí další granáty, jenže místo toho dopadly do pole všude kolem jeho mužstva. Jednoho z Medlicottových seržantů to povalilo a do horkého vzduchu se na okamžik rozstříkla prška jeho krve. Střepina granátu zasáhla rozbitou kolesnu, na níž bylo inkoustovou tužkou napsáno, že patří 4. dělostřeleckému pluku armády Spojených států, což bylo důkazem, že rebelové nejprve Severany přes tohle údolí zatlačili a teprve pak byli obráceni na útěk do vzdáleného lesa. Anebo, pomyslel si Starbuck, byla kolesna ukořisťena v předchozím průběhu války, poněvadž to vypadá, že nejméně polovina povstalecké výzbroje a výstroje pochází se Severu. Kousek od něho dopadla dělová koule a odrazila se vzhůru a zpět. Blízkost dopadu ho donutila k zamyšlení, proč yankeeští kanonýři míří na roztroušenou linii harcovníků, když by mohli pálit po hustém šiku Faulconerovy brigády, a tak se veden zvědavostí obrátil, aby se podíval, jestli přichází slíbená Swynyardova posila.

Jenže Swynyard zmizel a s ním celá Faulconerova brigáda, která tak zanechala Starbucka a Medlicotta na bojišti samotné. Nathaniel se oto-

čil zpět. Seveřanští harcovníci už byli blízko, tak blízko, že viděl, že mají úhledné uniformy, ne šedě a hnědě záplatované jako rebelové. Seveřané postupovali uspořádaně a na přezkách opasků a mosazných knoflíčích se jim odráželo slunce. Za linií harcovníků zadusával řádky nepokosené kukuřice do země pluk. Za yankeeskou formací harcoval půltucet důstojníků na koních, což byl důkaz, že přinejmenším jeden z útočících útvarů je ve válce nováčkem. Zkušeni velitelé neupoutávali pozornost odstřelovačů jízdou vysoko v sedle. Stejně však dvě roty harcovníků nemohly klást odpor celé seveřanské brigádě.

„Pal!“ vykřikl Truslow a harcovníci legie se pustili do boje. Byli rozděleni do dvojic. Jeden měl za úkol vystřelit a znovu nabíjet a druhý mezitím dával pozor na nebezpečí. Ryšavý Yankee byl už sražen a chytil se za hrud'. Truslow přeběhl ke Starbuckovi. „Nikdy jsem nebyl pobožnej,“ řekl a cpal do hlavně své pušky kulku, „ale nejni v bibli nějaká povídačka vo nějakym zasranym královi, co poslal chlapa do bitvy na smrt, aby moh sbalit jeho ženu?“

Nate upřel oči skrze závoj dýmu z pušek, zahlédl Seveřana, který přiklekl na koleno, aby mohl zacílit, a vypálil po něm. Yankeeská kulka prosvítila vzduchem pár palců vlevo od něho. Za svou harcovnickou linií nevzrušeně pod zářivými prapory postupovala yankeeská brigáda. Slyšel, jak její holínky drtí kukuřičná stébla, a věděl, že jakmile se pochodující šik dostane ke vzdálenějšímu okraji pšeničného pole, zastaví se a zamíří, a pak se přes pláň s jekotem přizene vražedná salva, v níž bude každá kulka určena dvěma uvízlým rotám legie. Tady v otevřeném prostoru nemůže Seveřany nic zastavit. Nestřílejí žádná povstalecká děla, nedopadají vybuchující granáty ani ohnivé pršky šrapnelů, které by zbarvily pšeničné pole doruda. Tom Petty, osmnáctiletý hoch z jeho roty, se s otevřenými ústy a rozšířenýma očima otočil, nevěřícně zatřásl hlavou a pak se svezl na kolena. Viděl, že se na něho Starbuck dívá, a donutil se ke statečnému úsměvu: „Jsem v pořádku, pane! Je to jen škrábnutí!“ Podařilo se mu vstát a obrátit se opět k nepříteli.

„Král David,“ pronesl Nathaniel nahlas. Král David poslal Urijáše Chetejského v bitvě do přední linie, aby Bat-šeba ovdověla. „Postavte Urijáše do nejtuzšího boje,“ vybavil se mu příslušný verš, „a pak od něho odstupte, ať je zabit a zemře.“ A tady ten zatracený Faulconer přikázal

Swynyardovi, aby poslal do nejtuzšího boje jeho, ať je zabit a zemře. „Jdem odsud!“ křikl na kapitána Medlicotta.

Ačkoli byl oficiálně pověřen velením, byl Medlicott mladšímu muži vděčen, že velitelskou funkci převzal. „Zpátky!“ houkl na rotu G.

Yankeeové vyrazili jásavé i posměšné výkřiky, když viděli, jak se hrstka harcovníků stahuje. „Jen si ten nářez užijte, hošanci!“ hulákal jeden z nich. „Zdrhejte dál, my vám budem v patách!“ zavolal jiný a třetí zařval, aby od něho pozdravovali Stonewalla Jacksona. „A povězte mu, že ho pěkně úpravně voběsíme!“

„V klidu!“ křikl na své mužstvo Starbuck. Byl obrácen zády k nepříteli a soustřeďoval se na svou rotu. „Ustoupit do lesa! V klidu! Neutíkat!“ Nikdo jiný z brigády nebyl v dohledu. Swynyard nebo Faulconer ji zřejmě odvedl mezi stromy a zanechal Starbucka a Medlicotta napospas nepřítelům. Proč ale Bird neprotestoval? Těsně za Natem dopadl granát a uhodil do něho vlnou horkého vzduchu. Obrátil se a spatřil, jak k němu běží yankeeští harcovníci. „Během zpět do lesa!“ zavelel a zbavil vojáky povinnosti ustupovat pomalu a spořádaně. „Dej je dohromady u silnice, seržante!“ zavolal na Truslowa.

Za spěšně ustupujícími harcovníky letěly další posměšné výkřiky a pár kulí od Seveřanů. Byli rozjařeni. Dlouho čekali, kdy Stonewallu Jacksonovi ušetří výprask, a teď ho udíleli zásadně a ze všech sil. V lese u silnice Starbuckovi muži zadržovali dech, krčili se a nervózně pohlíželi na svého velitele, který zase sledoval, jak se přes pšeničné pole protahují stíny. Pozoroval také okraj lesa naproti, kde se objevovala stále další děla a pěchota. Yankeeové triumfovali a rebelové byli poraženi. „Jestli zůstanem tady,“ přistoupil k Nateovi opět Medlicott, „tak budem najisto zajatý.“

„Swynyard svěřil velení tobě,“ pronesl pichlavě Starbuck.

Medlicott váhal. Nechtělo se mu převzít odpovědnost, a tak nesměle navrhl, aby obě roty ustoupily dál od lesa. Na východ od silnice večerním vzduchem zuřivě duněl ohlušující dělostřelecký souboj. Z úbočí, kde byla rozmístěna povstalecká děla, vyrážel kouř, ale tahle palba nebyla nic platná poraženým mužům na západ od cesty, kde severanská linie zdupala kukuřici a hnala Jacksonovu pěchotu dál do lesního porostu na návrší jižně od údolí. Stromoví teď bylo v dostřelu yankeeských děl

a zelený letní les se naplnil svištivou hrozbou střepin. Starbuck zauvažoval, kam odešel georgijský pluk a kde se schovává zbytek brigády.

„Nevídím brigádu!“ řekl zoufale Medlicott. Před harcovníky prásklo několik granátů a naplnilo les hvízdajícími úlomky horkého kovu. Muži v čele ustupujících je klikatou pěšinou zavedli do malého dolíku. Tam se teď krčili a nechtěli odtud vykročit do ostřelovaného prostoru. Z míry vyvedený a vyděšený kapitán Medlicott byl zřejmě ochoten nechat je odpočinout. „Neměli bysme vyslat průzkumnou hlídku, aby se po brigádě podívala?“ navrhl Starbuckovi.

„Zatímco my ostatní si tu počkáme, až nás zajmou?“ opáčil sžíravě Nathaniel.

„Nevím,“ přiznal Medlicott. Náhle z něho vyprchalo veškeré sebevědomí a iniciativa. Jeho těstovitý obličej vypadal ublíženě, jako když dítě dostane pohlavek za přestupek, kterého se nedopustilo.

„Yankeejové,“ vykřikl varovně Truslow a ukázal k západu, kde se mezi stromy objevily modré uniformy.

„Nehejbat se!“ zvolal v náhlé panice Medlicott. „K zemi!“

Starbuck by byl pokračoval v ústupu a doufal, že se spojí s rebelskou zálohou, ale Medlicott ve vylekaném zmatku učinil rozhodnutí a muži se vděčně skrčili do stínu. Dva ze Starbuckovy roty položili mrtvolu, kterou předtím nesli. „Pochováme ho?“ optal se jeden z nich Natea.

„Kdo je to?“ Pod stromy bylo temno a nastával večer.

„Tom Petty.“

„Ach, panebože,“ pronesl Starbuck. Viděl, jak byl vojín raněn, ale myslel, že přežije, a také by si přežít zasloužil, protože to byl chlapec, a ne muž. Každé ráno se holíval, ale břitva s jeho tvářemi nic nedělala. Měl ji jen jako výmluvu, proč nemá vousy. Byl to však dobrý voják, veselý a ochotný. Starbuck měl v plánu povýšit ho na desátníka, ale teď se jím bude muset stát Mellors, který si zdaleka nepočíná tak zdatně. „Vydlabejte mu hrob,“ dal pokyn, „a desátník Waggoner ať se za něho pomodlí.“

Všude kolem nich hlasitě zazníval pokřik Yankeeů. Les byl plný ječících granátů, kterých bylo tolik, že oškubané listí chvílemi připomínalo zelený sníh, vířící teplým večerním vzduchem. Mezi stromy se rozléhal zoufalý nářek umírajících. Vedle Starbucka se krčil poručík Coffman a v malém obličejí se mu zračilo ohromení, protože jeho milovaní

Jižané byli bití, protože Sever vítězil a protože nic v jeho světě nedávalo smysl.

Reverend Elial Starbuck se podílel na veselí, když si yankeeský štáb začínal uvědomovat vítězství. A jaké vítězství, jak se ukázalo! Zajatci potvrdili, že nepřátelským velitelem je vskutku dobře známý Stonewall Jackson. „Dneska si k večeri neposlouží z mých zásobovacích vozů,“ jásal generál Banks. Pravda, protivník se dosud pevně držel na svazích Cedaru, ale Banksovi štábní důstojníci přinášeli jeden vzkaz za druhým, jak federální pravé křídlo pod velením generála Crawforda žene rebely přes údolí a do lesa za ním. „Teď je obejdeme z boku,“ zvolal generál a důrazným gestem naznačil, jak hodlá zaklesnout pravé křídlo své armády kolem Cedaru a zbytky konfедераčního vojska obklíčit. „Možná budeme dnes večer mít Jacksona jako hosta u večere!“

„Pochybuju, že mu po tomhle výprasku bude chutnat,“ poznamenal jeden major od dělostřelectva.

„Stejně má ten chlap pověst, že jí zatraceně divně,“ odpověděl pobočník a hned nato zrudl, protože před reverendem Starbuckem řekl „zatac-eně“. „Slyšel jsem, že nic jiného než okoralý chleba a krájené zelí.“

„Mohli bychom společně tomu darebákovi nějaké zelí nakrájet, co, Starbucku?“ zapojil generál svého váženého hosta do vítězoslavného rozhovoru.

„Já bych ho nechal jíst to, co jedí otroci,“ pravil reverend Starbuck.

„Myslím, že jí hůř než kterýkoli otrok,“ šprýmoval Banks. „Kdybychom nějakého otroka nutili, aby jedl to, čím se živí Jackson, odsoudí nás celý svět za nelidskost. Možná, že bychom toho člověka měli potrestat tak, že mu dáme pořádné jídlo. Co takhle ústřice a bažanta?“

Generálovi pobočníci se rozesmáli a jejich pán opět obrátil zrak k dýmu bitvy, jemuž večerní slunce už dodávalo světle růžový nádech. V šikmých paprscích vypadal Banks velkolepě – vzpřímeným postojem i přísnou tváří budil dojem pravého vojáka a jako voják se tenhle politik po měsících nezdarů konečně také cítil. Dorostl do toho povolání, připouštěl si skromně, a je teď připraven na bitvy, které přijdou. Neboť i přes dnešní skvělé vítězství budou následovat další boje. Když je poražen Stonewall Jackson, bude se muset na Sever vydat generál Robert

Lee, který chrání Richmond před McClellanovou armádou, i když jí takovým přesunem otevře cestu do rebelského hlavního města. McClellan pak splní svou povinnost a prorazí obranné linie Richmondu, Pope rozdrtí Leeho a válka bude až na nějaké vyčišťovací akce směrem k Mississippi a rozbíjení hlav na hlubokém Jihu ukončena. A víc než to, vyhrána. Zbývá jen pár bitev, kapitulace vzbouřenců, federální přehlídka na oslavu vítězství, a co je vůbec nejdůležitější, naprosto nevyhnutelné poznání prezidenta Abrahama Lincolna a tůlpasů v Kongresu Spojených států, že to byl Nathaniel Prentiss Banks, kdo uvedl tento proces do chodu. Panebože, pomyslel si, teď se mu ovšem jiní budou pokoušet slávu ukrást! Takový pokus nepochybně učiní John Pope a George McClellan určitě napíše šéfredaktorům všech novin pod sluncem, takže o to důležitější je sepsat hlášení o vítězství z dnešního večera rozhodně a jasně. Dnešní večerní depeše, tím si je jist, bude po mnoho následujících let zdobit dějepisné knihy, ale ještě podstatnější je, že slova, která dnes napíše, mu v celé další kariéře budou zajišťovat hlasy voličů.

Kolem se shromáždili federální důstojníci, aby generálovi blahopřáli. Velitel jeho tělesné stráže, vysoký pensylvánský zuáv, mu podal oslavný stříbrný pohárek brandy. „Připijem si na váš triumf, pane!“ prohlásil. Kolem skupiny jezdců se vlekla otrhaná řada bezútešných zajatců. Pár polapených zběhů na severanského generála otráveně pohlédlo a jeden darebák si jeho směrem odplivl. Dnes večer ale, myslel si Banks, bude mít nejdrahocennějšího zajatce jako hosta u večere. Bude s generálem Jacksonem zacházet zdvořile, jak se sluší na udatného vojáka, a svět užasne nad vítězovou skromností. Pak si sám sebe představil u jiné večere, u mnohem vznešenějšího stolu ve Washingtonu, na němž bude zářit masivní prezidentské stříbro, a před jeho duševním zrakem vyvstali zahraniční diplomaté a jejich obdivu plné a šperky ověšené manželky, jak se naklánějí kupředu, aby zachytily jeho slova. Prezident Banks! A proč ne? George Washington sice tuhle zemi vytvořil, ale pro její záchranu bylo zapotřebí Nathaniela Prentisse Bankse.

Míli na jih od Bankse, kde v pásu lesa mučil raněné oheň zapálený výbuchy granátů, ječeli, bojovali a umírali muži. Yankeeský protiútok brzdil podrost a tvrdošíjná nepoddajnost jižanských střelců, z jejichž hlavní záblesky jasně šlehalo zakouřenými stíny. Korunami stromů prolétaly granáty,